

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Diplomová práce

2018

Bc. Kristýna Lišková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Využití metody párového srovnání ve volebním výzkumu

Diplomová práce

Autor práce: Kristýna Lišková

Studijní program: Sociologie

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne **7. 5. 2018**

Kristýna Lišková

Bibliografický záznam

LIŠKOVÁ, Kristýna. *Využití metody párového srovnání ve volebním výzkumu*. Praha, 2018. 72 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologických studií. Katedra Sociologie. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc

Rozsah práce: 117 002 (počet znaků s mezerami bez anotace/abstraktu a příloh)

Anotace

Diplomová práce na základě provedeného šetření zkoumá schopnost metody párového srovnání predikovat výsledky v prezidentských volbách v lednu 2018 v prvním a ve druhém kole. Metoda párového srovnání je založena na posuzování jednotlivých stimulů v kombinacích (párech), kde proti sobě vždy stojí dva kandidáti (soudce je porovnává ve všech kombinacích). Autorka provedla šetření pomocí tří standardizovaných dotazníků, kde v prvním dotazníku aplikovala metodu párového srovnání a ve zbývajících dvou zjišťovala reálnou volbu dotázaných respondentů. Kompletního dotazníkového šetření se zúčastnilo 392 respondentů, jejich odpovědi byly následně podrobeny analýzám a porovnávány s jejich výsledky z párového srovnání. V práci se dále zjišťuje přesnost metody a vhodnost aplikace, dále pak schopnost predikovat výsledky u nerozhodnutých voličů. Na základě výsledků analýz se zde dochází ke zjištění, že metoda párového srovnání nedokázala určit přesně výsledky prvního kola prezidentských voleb, ale dokázala odhadnout výsledky kola druhého. Autorka zde dochází k závěru, že metodu párového srovnání je vhodné využít ve více kolových typů voleb nebo takových, kde proti sobě stojí dva kandidáti. Jsou zde rovněž zkoumány nevýhody a rizika metody.

Annotation

Author of these thesis researches the ability Paired comparison method to predict the results in the presidential elections during January 2018 (the first and the second round). The pair comparison method is based on the assessment of individual candidates in combinations (pairs) where two candidates stand against each other and there is a judge who compares them in all combinations. The author carried out an investigation using three standardized questionnaires. She has applied the method in the first questionnaire and surveyed the actual choice of the respondents in the other two questionnaires. There were 392 respondents who participated in the complete questionnaire survey and their answers were analyzed and compared with their results of Paired comparison method. The thesis also shows the accuracy of the method and the suitability of the application, as well as the

ability to predict the results of undecided voters. The Paired comparison method in prediction of the results of the first round, but was able to estimate the results of the second round. The author concludes that Paired comparison method should be used in several round types of elections or those where two candidates stand against each other. There are also examined the disadvantages and risks of the method.

Klíčová slova

Párové srovnání, předvolební výzkum, kvantitativní výzkum, prezidentské volby, volby, volební rozhodnutí, volební jednání

Keywords

Paired comparison, pre-election research, quantitative research, presidential election, election, electoral decision, Voting behavior

Title

Application of Paired comparison method in election research

Poděkování

Srdečně děkuji mému vedoucímu práce Prof. PhDr. Hynkovi Jeřábekovi, CSc za podnětné rady a vstřícný přístup. Rovněž bych chtěla poděkovat výzkumné agentuře SC&C, zejména pak Mgr. Janě Hamanové a doc. RNDr. Janu Řehákovi.

Obsah

ÚVOD.....	2
1 Metoda párového srovnání	4
2 Volební výzkumy v ČR.....	6
2.1 Provádění výzkumů.....	6
2.2 Prezidentské volby 2018	10
2.3 Prezidentské volby 2013	11
3 Metoda sběru dat	12
3.1 Výpočet párového srovnání.....	14
3.2 Výzkumná otázka a hypotézy	15
3.3 Tvorba dotazníku	16
3.3.1 První dotazník	18
3.3.2 Druhý dotazník	19
3.3.3 Třetí dotazník	20
3.4 Analyzované otázky	20
3.5 Pilotáž	21
3.6 Výběr respondentů a sběr dat	21
3.7 Etika výzkumu	23
3.8 Rizika metod ve výzkumu	24
4 Analytická část	24
4.1 Výsledky párového srovnání za celek.....	25
4.2 Porovnání jednotlivých skupin v párovém srovnání	27
4.2.1 Shrnutí skupin.....	47
ZÁVĚR	49
Summary	52
Použitá literatura	53
Teze Diplomové práce	58
Seznam příloh	63
Příloha	64

Úvod

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda je metoda párového srovnání vhodná pro predikci volebního chování respondentů v prezidentských volbách. Pro potřeby této práce jsem uskutečnila tři dotazníková online šetření věnovaná prezidentským volbám, které proběhly v průběhu ledna 2018, z nich v prvním dotazníku je využita technika párového srovnání, druhý dotazník pak zjišťuje skutečnou volbu respondenta a poslouží především pro potřeby ověření použité metody v prvním dotazníku, třetí dotazník je rovněž pro ověření, zkoumá reálné postavení dvou kandidátů proti sobě, uskuteční se tedy po volbách v druhém kole. Protože cílem práce je ověřit vhodnost a potenciální budoucí využití metody párového srovnání, populace pro potřeby dotazníkového šetření jsou tedy oslovení respondenti, kteří v prvním dotazníku úspěšně dokončí celý dotazník, jen tyto respondenti pak dostanou dotazník druhý, získávající informace o jejich volbě v prvním kole prezidentských voleb.

Cílem práce je zjistit, zda je metoda párového srovnání vhodným nástrojem pro zjišťování volebního jednání voličů a využít jej jako nástroj pro případnou predikci volebních výsledků. Zde je však třeba zabránit nedorozumění. Přestože testujeme metodu párového srovnání na reálných datech z předvolebních výzkumů k prezidentským volbám, tato data ani v této ani v dalších metodách nedokázala predikovat správně skutečný výsledek druhého kola letošních prezidentských voleb. Cílem je tedy především porovnat výsledky metody párového srovnání s dalšími, dosud běžně používanými metodami.

Dále je cílem otestovat, zda metoda dokáže odhadnout výsledek voleb ve druhém kole voleb, tedy zda se výsledek párového porovnání nebude lišit od volby respondentů ve druhém kole. Diplomová práce se snaží popisovat průběh a výsledky výzkumného šetření. Pokouším se zde potvrdit, nebo vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit tak možnost využitelnosti metody párového porovnání v kvantitativním výzkumu pomocí standardizovaného dotazníku v predikci volebního jednání voličů.

Přesnost předvolebních výzkumů není vždy natolik dostatečná, aby se dalo spolehnout, že volby skutečně dopadnou podle deklarovaných statistik. „(...) *spolehlivost výstupů předvolebních výzkumů dost kolísá*“. [Lebeda 2006; 40] Hlavním výzkumným problémem je skutečnost, že až třtina voličů o své skutečné volbě rozhoduje až těsně před volbami (v posledních dvou týdnech) a někteří až za plentou volebního okrsku. To, že se respondenti

rozhodují na poslední chvíli, se např. ukázalo při přímé volbě prezidenta v roce 2013. Pro výzkumníka je tedy složité klást otázky tak, aby respondent skutečně odpověděl podle reálné budoucí volby, když sám respondent ještě není rozhodnutý, koho bude volit. Nehledě na fakt, že šetření zkoumá současnou volbu respondenta (tedy ne budoucí, ale tu, která je v přesný čas dotazování [Chylíková 2013]. Metoda párového srovnání se snaží odhalit latentní sympatie a možné preference [Bramley 2005; 204, 213]. Rovněž predikovat výsledky voleb, pokud je značná část voličů do poslední chvíle nerozhodnutá a další část může změnit své rozhodnutí těsně pře volbami, je složitým společenským problémem. „*Sociální svět je komplikovaný, lidé jsou si vědomi vlastního já (sebe sama) a předpovídání lidského jednání není snadným úkolem*“. [Causey 2012] Část nerozhodnutých voličů jsou i lidé, kteří k volbám běžně nechodí nebo v předchozích volbách nebyli [Median 2018: 7-8].

„Prakticky nezachytitelný je v rámci stranických preferencí definitivní postoj nerozhodnutých voličů, stejně jako případná míra neúčasti respondentů, kteří původně ve výzkumu deklarovali účast.“ [Lebeda 2006; 51] Preference nerozhodnutých voličů pak často nebývají do výzkumů zahrnuty, minimálně ne pak do volebního modelu, manipuluje se s nimi až například ve volebním potenciálu, pokud ale takoví voliči jdou k volbám, výsledné výstupy z výzkumu to může, oproti realitě, zkreslit.

V párovém srovnání je respondent (někdy označován jako soudce nebo expert) požádán, aby ohodnotil vybraný pár stimulů, musí tedy posoudit kandidáty a jednoho z nich zvolit, nelze odpovědět „nevím“. V této diplomové práci se soustředím na aplikaci této metody ve volbách, konkrétně v prezidentských volbách v lednu 2018, obecně zde lze ale předpokládat, že pokud bude metoda fungovat v predikci volebního jednání voličů a nerozhodnutých voličů v prezidentských volbách, mohla by se za jistých úprav využít i pro další volby, např. v senátních volbách.

Eva Bradová a Tomáš Lebeda realizovali v roce 2006 studii o „nerozhodnutých“ versus „rozhodnutých“ voličích. Podle studie mají rozhodnutí voliči jiné stranické preference než ti nerozhodnutí. U nerozhodnutých voličů je zde vyšší příklon k novým či menším stranám. Naopak např. KSČM, která disponuje silnou voličskou základnou, nejnižší podíl nerozhodnutých voličů. Ve studii se hovoří jako o několika možných příčinách finálního rozhodnutí nerozhodnutých voličů, přičemž to, co voliči deklarují, že je ovlivnilo, není

obvykle objektivní příčinou. Příčina, na základě které se volič rozhodne pro svou finální volbu, je pro testování metody párového srovnání klíčová, protože pokud se volič rozhoduje na základě vnitřních intencí, bylo by možné jeho budoucí jednání dopředu odhadnout právě pomocí metody párového srovnání, což se pokusím otestovat.

1 Metoda párového srovnání

Metoda párového srovnání se obvykle využívá ke zjištění preferencí v předložené binární volbě, tedy ve volbě vždy mezi dvěma stimuly hodnocenými experty. Jedná se o jasnou a přímou metodu založeno na respondentově úsudku - respondent zde má roli „soudce“, kdy volí vždy jeden ze dvou stimulů (ten, který lépe splňuje předpoklady otázky). Respondent tedy není vystaven přímé volbě z baterie stimulů, ale vždy porovnává dva konkrétní. Metoda párového srovnání splňuje takzvané Condorcetovo, nebo-li hlasovací kritérium, které je právě často využíváno pro volby a má zajišťovat spravedlivý výsledek. Přestože tedy jiný kandidát získá ve finálním více hlasů, podle tohoto pravidla záleží na výsledném počtu bodu v párech [Riker 1982] [Řehák 2017] [Thurstone 1959].

Metoda párového srovnání patří do souboru posuzovacích metod, jde o porovnání všech stimulů ve všech možných kombinacích. Metoda je vhodná v oblasti sociální psychologie, pro měření názorů či postoj [Brown, Peterson 2009; 1 – 2] [Bramley 2005; 203 – 204] a je zavedená v oblasti psychometrie. Principem metody je porovnávání stimulů zjistit, jaký je ten „nejvhodnější“ či „nejpreferovanější“ pro respondenta. Výsledkem metody párového srovnání je pak zvolení jednoho ze stimulů a míra rozložení bodů všech stimulů na stupnici. Výhodou metody párového srovnání je předložení všech vybraných stimulů je omezení zaujatosti a odstranění tzv. individuálního soudu, tedy *omezení vnitřních standardních soudů hodnotitelů, které by mohly proběhnout při umístění stimulů v měřítku (...)*.“ [Bramley 2007; 283], tedy soudci neposuzují podle toho jejich interního celkového rozložení stimulů, další výhodou je velká flexibilita a široká aplikovatelnost metody. Ačkoli podle Thurstonea metoda předpokládá nezávislost na dalších stimulech (vyjma těch dvou, které jsou v daný moment posuzovány), nelze toto považovat za její výhodu, protože soudci si obvykle pamatují jednotlivé stimuly. S tím souvisí i to, že Thurstone rovněž předpokládá okamžité hodnocení soudců, což, v případě složitějších či delších otázek nebo

pokud soudce pomalu čte, nelze zajistit, zároveň pak pokud soudce zná stimuly dopředu [Bramley 2007; 247 – 248] [Bramley, Oates 2010]

Podle Juraje Schenka se jedná o nejpřesnější a nejpropracovanější metodu. Metoda vznikla již v 18. století, začátkem 20. století jí byla věnována pozornost v psychologii, ale až americký psycholog Louis Leon Thurstone (1887-1955) vytvořil metodologický základ a propracoval základní teoretický přístup metody. Thurstone na metodě párového srovnání pracoval v letech 1927 – 1929. Toto zkoumání byl jakýsi pokus využít a aplikovat poznatky psychofyzikálního měření v oblasti sociálních věd [Schenk 2010; 24 -25]. Thurstone metodu využil například ke zkoumání a porovnání sociálních jevů jako je například závažnost zločinů či postoje k hazardním hrám [Brown, Peterson 2009; 1 – 2]. a [Bramley 1998; 2 -5]. Tehdy metoda navazovala na metody ratifikace a identifikace, ve kterých respondenti určovali úrovně a hranice stimulu. [Bramley 2007; 247].

Nevýhodou (a jedním z důvodů nečastého používání metody je, že při větším počtu stimulů se násobí počet kombinací a můžeme se dopracovat k číslům, která mohou být pro respondenta těžko snesitelné. Proto může výzkumník použít ve výzkumu celý (úplný plán) nebo pouze jeho část (neúplný plán). Zde zejména záleží na výsledný počet kombinací jednotlivých párů. Při velkém počtu stimulů může vzniknout obrovské množství kombinací a hrozí zde zkreslení. Pokud se výzkumník rozhodne pro neúplný plán, existuje několik metod, jak stimuly vybrat. Další nevýhodou metody je její časová náročnost a to jak pro respondenta, pokud se musí potýkat s větším počtem dvojic, tak i pro výzkumníka, zejména co se zpracování dat a výpočtu týče [Schenk 2010; 26 – 35].

Pro potřeby mé diplomové práce prvně důležité vybrat vhodné stimuly ke zkoumání, kde konkrétní počet a znalost hrají roli. Na základě stanoveného výzkumného problému jsem definovala pět stimulů, které jsou vzájemně porovnávány v deseti kombinacích. Důležité je zde „dvojí znázornění“, tedy dvojí rotace stimulů, aby nedošlo k halo efektu. První rotace probíhá ve dvojici, stimuly se musí proporcionálně vyskytovat na prvním i druhém místě. Druhá rotace pak probíhá v rámci celého souboru stimulů. Dalším důvodem preference nižšího počtu stimulů pro mé téma je skutečnost, že respondenti nemusejí znát všech devět kandidátů na prezidenta, tudíž by hrozil problém tzv. náhodné preference určitých stimulů nebo přílišná náročnost pro soudce [Řehák 2017] [Schenk 2010 30-31] .

2 Volební výzkumy v ČR

Je klíčové si uvědomit, že předvolební výzkumy mapují současnou situaci v okamžik provádění výzkumu. Výzkum se tedy snaží co nejvíce přiblížit situaci, která může nastat v den voleb (pokud se nejedná o exit-poll, který se opravdu v den voleb provádí), ale protože je šetření prováděno za jiných okolností (jiný den, jiné události, změna společenského klimatu, stabilita voličů atd.), má volič čas změnit názor. V kontextu nestability volebního chování, počtu dní, které zbývají do voleb a neustále se měnícího prostředí, reálný výsledek voleb nemůže být stejný jako výsledek šetření.

Určité procento respondentů ve výzkumu na otázku „Koho budete volit?“ odpoví jinak, než pak ve skutečnosti volí. Jsou zde voliči, kteří tvoří pevné voličské jádro a jakousi základu pro určité strany. Tito voliči jsou se svými volebními postoji stálí, nemění svou volbu tak často. Zbylé procento respondentů ve výzkumu svou volbu od doby, kdy odpoví na otázku po reálnou volbu, změní. Cílem této práce je snaha „podchytit“ voličovy sympatie pro daný subjekt nebo kandidáta a získat jeho volební preference ještě před jeho rozhodnutím o volbě. Ve výzkumech se musí tedy počítat i s tím, že respondent odpoví jinak (a v daný moment tak opravdu může uvažovat), než se následně opravdu zachová, zároveň je ale třeba vzít v potaz míru nerozhodnutých voličů, kteří ale následně k volbám mohou přijít. Proto se zjišťují i preference nerozhodnutých voličů, kteří jsou považováni právě za rizikovou skupinu ovlivňující nepřesnost výzkumů. Pokud volič není přesvědčen, zda k volbám půjde a ani, koho bude volit, můžeme od něj zjistit volební potenciál [Chylíková 2013] [Chábová 2013: 29-32].

Vliv předvolebních výzkumů na rozhodnutí populace je podle agentury STEM/MARK zhruba není zásadní, ale zhruba na pětinu voličů má vliv, pokud by věděli, že se strana, kterou se chystají volit, nemá šanci dostat přes pětiprocentní hranici (tedy by se nedostala do poslanecké sněmovny parlamentu) [STEM/MARK 2017].

2.1 Provádění výzkumů

Obvyklý postup agentur při realizování předvolebních výzkumů je vytváření volebního modelu jako výstupu, kdy se získaný vzorek respondentů, kteří potvrdí svou účast ve volbách a sdělí, koho plánují volit, zobrazí jako „populace, která šla volit“, z těchto

respondentů se tedy vytvoří 100 % a jejich hlasy se rozdělí podle poměru jednotlivým kandidátům, stranám či subjektům (podle typu voleb). Každá z agentur používá svůj vlastní styl projektování volebních modelů. Na rozdíl od stranických preferencí, kdy se bere za celek celý vzorek dotázaných respondentů, se tady vylučují respondenti, kteří uvedli, že se nezúčastní a ti respondenti, kteří ještě nevědí, jak budou volit.[Chábová 2013: 29-32].

Čím blíže k volebnímu datu je výzkum realizován, tím více by měly být výsledky předvolebních výzkumů přesnější, důvodem je zejména podíl voličů, kteří nemají stabilní rozhodnutí o své volbě, velká část voličů se pak rozhoduje až na poslední chvíli, několik dní před samotnými volbami. Výzkum agentury STEM/MARK z roku 2017 ukazuje, že více jak polovina lidí (59 %, což je více než v roce 2013, kdy to byla zhruba čtvrtina voličů) [STEM 2013] se rozhodla o své účasti ve volbách až na poslední chvíli (v posledním týdnu před volbami), navíc 23 % voličů se o své volbě rozhodla až v den voleb, což je významná část populace, jejíž rozhodnutí ve volebních výzkumech chybí [STEM/MARK 2017]. Pokud vezmeme v úvahu obvyklý počet populace ve volebním výzkumu [Chylíková 2013] s tím, že čtvrtina voličů neví, zda se zúčastní a třetina voličů z celku o své volbě pravděpodobně rozhodne až v den voleb (část voličů dokonce až ve volební místnosti nebo za plentou), tedy v čas, kdy se volení výzkumy nesmí zveřejňovat [Zákon č. 275/2012 Sb. § 35], podobně tomu bylo i ve volbách do PS na podzim 2017, kdy více jak 40 % voličů nebylo ještě poslední týden před volbami rozhodnutých, zda k volbě půjde, v posledních dvou týdnech to pak podle výsledků průzkumu bylo 47 % [Median 2017].

Obecně počet nerozhodnutých voličů stoupá a to, koho bude volič volit, je stále těžší predikovat. Podle Lebedy a Bradové (2007) je procento nerozhodnutých voličů závislé i na nízké politické vyhraněnosti (spíše do této skupiny budou spadat středoví voliči) a informovanosti, dále pak poklesu zájmu o politické dění. Skupina nerozhodnutých voličů je rozmanitá a faktorů ovlivňující její jednání je několik. [Lebeda, Bradová 2007: 129] [STEM MARK 2017].

Pokud porovnáme volební výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017 a předvolební výzkumy k těmto volbám, rozdíl zde jsou. Jedním z důvodů pak může být rozhodování se voličů na poslední chvíli [Median 2017]. Výzkumné agentury přecenily

hlasování voličů pro ČSSD, naopak podcenily ODS nebo Piráty (u Pirátů se prognózy pohybovaly od 6 do 8,5 procent, reálně však strana ve volbách získala 10,79 % hlasů), strana STAN by se podle žádných z volebních odhadů agentur STEM, Median a CVVM (s odhadem 2,7 %) do Poslanecké sněmovny nedostala, reálně však strana získala více než požadovaných 5 % hlasů [ČSU 2017]. Pokud se podívám, jak se pohybovaly prognózy ve v prezidentských volbách v roce 2013 a na reálné výsledky, rozdíl je značný. Nerozhodnutí voliči se nejvíce přikláněli k ANO, SPD a Pirátům, což mělo vliv i na prognózy předvolebních výzkumů [Koutník 2017].

Skupině nerozhodnutých voličů se v publikace „Voliči a volby“ věnují Lebeda a Bradová (2007), podle nich v procesu vlivu na definitivní rozhodnutí voličů o volbě působí sedm hlavních vlivů - proměnných. Voliči, kteří zvažují více volebních subjektů najednou, jsou pak spíše těmi, kteří se rozhodují až na poslední chvíli, v období jednoho týdne před volbami až po samotný den voleb. Voliči, kteří nezvažovali žádný subjekt, se pak dokážou pro jeden konkrétní rozhodnout spíše rychleji než první skupina voličů. „*Proměnná „Uvažoval i o jiné straně“ má v regresním modelu vůbec nejsilnější vliv.* [Lebeda. Bradová 2007; 116]. Druhým faktorem je blízkost k některému politickému subjektu, třetím faktorem je pak pravidelnost v chození k volbám, respondenti, kteří se pravidelně účastní voleb, spíše vědí, koho budou volit než ti, kteří se voleb pravidelně neúčastní (příkladem může být silná voličská základna KSČM, 90 % voličů této strany jsou pevně rozhodnutí a pravidelní voliči), tedy nepravidelní nebo spíše neaktivní voliči spíše inklinují k rozhodování se o své volbě na poslední chvíli, dále rozhodují sociodemografické rozdíly jako např. proměnná věk, kdy mladší voliči jsou spíše nerozhodnější než starší voliči. Lebeda a Bradová rovněž hovoří o skeptických nebo apatických voličích, kteří nevěří v důležitost toho, kdo je u moci, jako o těch kteří jsou spíše nerozhodnutými. Naopak voliči, kteří si myslí, že je důležité, kdo vládne, jsou více zastoupeni ve skupině rozhodnutých voličů. Rozhodnutí voliči také spíše sledují politické dění před volbami než nerozhodnutí voliči. Lebeda a Bradová dělí voliče na rozhodnuté a nerozhodnuté podle okamžiku rozhodnutí. Voliči, kteří věděli, koho budou volit před započítáním volebních kampaní, řadí do skupiny „rozhodnutých voličů“, ty, kteří se rozhodli až po započítání volebních kampaní (tedy od doby přibližně jednoho měsíce před volbami až do posledního dne voleb), pak autoři řadí do skupiny „nerozhodnutých voličů“. [Lebeda. Bradová 2007: 116 - 125].

Pokud se podíváme přímo na nerozhodnuté voliče, vidíme významné rozdíly mezi jednotlivými sociodemografickými skupinami jako vzdělání nebo věk, kdy se vzděláním i věkem roste politická ukotvenost. Zároveň je ale třeba si uvědomit, že ve skupině nerozhodnutých voličů jsou velmi často prvovoliči – studenti. Dále pak s mírou informací a politickou vzdělaností roste i míra rozhodnosti, koho volit. Nerozhodnutí voliči pak spíše volí nové a malé subjekty (nezavedené a subjekty s nepříliš stabilní voličskou základnou) než tradiční a zavedené. Nerozhodnutí voliči jsou více voliči negativní volby, tedy „proti některému subjektu“ (aby nezvítězil jiný konkrétní subjekt) nebo volby subjektu jako menší zlo více než rozhodnutí voliči. Nerozhodnutí voliči také spíše zvažovali mezi dvěma a více stranami nebo mezi možnostmi nejít k volbám vůbec více než rozhodnutí voliči. Někteří nerozhodnutí voliči se i rozhodovali mezi možnostmi jedné strany a nejít k volbám vůbec (Lebeda. Bradová 2007: 124 - 131).

Ve sledování volebních kampaní ale převažují rozhodnutí voliči s neměnným názorem, naopak nejméně kampaně sledují voliči, kteří se rozhodují až na poslední chvíli [Lebeda. Bradová 2007: 120-121]. Čím nižší zájem o politiku, tím spíše tedy volič inklinuje se zařadit do skupiny nerozhodnutých voličů. *„Ze všech kategorií je zřejmé, že nerozhodnutí se méně zajímají o politiku než rozhodnutí voliči. Velmi se*

o politiku zajímá pouze 3,5 % nerozhodnutých voličů, zatímco vůbec se o ni nezajímá až 13,7 %, což je takřka dvojnásobná hodnota oproti rozhodnutým voličům.“ [Lebeda. Bradová 2007: 121]

Podle Linka (2011) už se voliči nerozhodují pouze na základě pozičních témat (míra souhlasu s daným tématem), jak tvrdí „klasické teorie tematických hlasování“, ale rovněž podle schopnosti prosadit celospolečensky důležitá témata (tzv. valenční témata). Podle Lebedy a Bradové (2007) zde není vliv politických kampaní tak významný jako jiné faktory, nerozhodnutí voliči kampaň sledují spíše v posledních dnech, u rozhodnutých a stabilních voličů má spíše význam utvrzení [Lebeda. Bradová 2007: 117 -118; 131].

2.2 Prezidentské volby 2018

Agentury MEDIAN a Kantar TNS provedly v listopadu 2017 šetření na vzorku 1500 respondentů. Ve volebním modelu zde vyhrál Zeman (41,5 %), druhý byl Drahoš (30,5 %), třetí Horáček (16,5 %), čtvrtý Topolánek (4%), pátý a šestý Hilšer a Fischer (2,5 %). Oproti reálné volbě v prvním kole v modelu byly výsledky Zemana a Drahoše vyšší, naopak Hilšer a Fischer zde byli podhodnoceni [MEDIAN. Kantar TNS 2017].

Podle výzkumu, jehož sběr dat proběhl v období 9. - 14. prosince 2017, agentur MEDIAN a Kantar TNS by Zeman ve volebním modelu v prvním kole získal 43,5 %, druhý by byl Drahoš s 28,5 % hlasy, třetí pak Horáček s 11,5 % hlasy, čtvrtý Topolánek se 7 %, pátý byl Fischer s 5 % a šestý Hilšer se 2 % hlasů. Výzkumu se zúčastnilo 1181 respondentů. V predikci druhého kola v duelech zde měli Zeman s Drahoš výsledek vyrovnaný. [MEDIAN, Kantar TNS 2017]. Podporu Hilšera neodhadly i další (a časově bližší) šetření z ledna 2018, zatímco Fischer zde stoupl na 7 %, Hilšerovi stále predikoval 2,5 % [MEDIAN. Kantar TNS 2018: 5] a predikované preference stouply až v šetření ze dne voleb – na 6 % [MEDIAN 2018].

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) provedlo ve dnech 2. – 17. prosince 2017 výzkum k prezidentským volbám. Účast deklarovalo 69 % voličů, reálná účast v prvním kole pak byla necelých 62 %. Podle šetření (nejedná se o model) Zeman získal 24,5 % hlasů, Drahoš 16 %, třetí by byl Horáček s 8,5 % hlasy, čtvrtý pak Hilšer se 3% a na pátém místě by skončil Pavel Fischer s 2,5 % hlasů. První dvě místa byla predikována správně, na třetím místě však byla Fischer následně Michal Horáček s více a na pátém místě Marek Hilšer. Podle šetření CVVM z listopadu 2017 by Zeman v prvním kole prezidentských voleb postoupil spolu s Drahošem, na třetím místě by pak byl Horáček, Zeman ve výzkumu získal 34 % hlasů, Drahoš 22 % a Horáček 13 %. Výzkumu se účastnilo 934 respondentů [Červenka 2017].

Agentura STEM/MARK provedla v lednu šetření týkající se mimo jiné predikce výsledků druhého kola voleb. Zemanovi zde bylo predikováno 42 % a Drahošovi 48 %. 10 % respondentů uvedlo, že neví [STEM / MARK 2018]. Šetření provedené v říjnu a listopadu 2017 agenturou MEDIAN na vzorku 907 respondentů v duelu Zeman vs. Drahoš

predikoval 42 % pro Zemana a 54 % pro Drahoše, 4 % nevědělo. [MEDIAN 2017]. V prezidentských volbách v lednu 2018 byla v obou kolech vyšší účast než např. ve volbách do PS 2017 nebo v prezidentských volbách v roce 2013. Zatímco v prvním kole byla účast 61,9 %, v kole druhém 66,6 %. K volbám do druhého kola šli i to voliči, kteří běžně nevolí a volili Zemana. [ČSU 2018] [MEDIAN 2018: 2 - 13]

2.3 Prezidentské volby 2013

Agentura PPM Factum realizovala výzkumy v průběhu celého roku před konkrétními volbami. V únoru 2012 měl podle šetření nejvyšší podporu Jan Fischer (24,5 %), Miloš Zeman měl necelých 10 % a Karel Schwarzenberg 8 % v modelu. Zatímco Zeman postupně nabíral dle výzkumů hlasy, Schwarzenberg začal stoupat až na přelomu roku (a to ještě těsně před volbami v lednu 2013 PPM Factum predikovalo 11 % bez postupu, což je oproti reálnému výsledku 23,4 % z prvního kola a faktu, že postoupil do druhého kola, rozdíl). Výzkum z 6. ledna ukazuje 25 % hlasů pro Zemana a 20 % hlasů pro Fischera, průzkum tedy neodhadl Schwarzenbergův postup do druhého kola. Matematický model zde predikoval 25 % pro Zemana, 20 % pro Fischera, 11,4 % pro Vladimíra Franze a 11 % pro Schwarzenberga (leden 2013) [Herzmann. Komárek 2013: příloha kapitoly 36]. Schwarzenberga zde byl odhadován na čtvrté místo a to jen pár dní před volbami.

Na čtvrté místo predikovala Schwarzenberga i agentura MEDIAN. Předvolební výzkum agentury MEDIAN v listopadu 2012 predikoval jako vítěze první kola Miloše Zemana s 26,5 % hlasy a na druhém místě Jana Fischera s 26 % hlasy. Karel Schwarzenberg by se zde umístil na třetím místě s 9,5 % hlasy. Centrum pro výzkum veřejného mínění odhadlo pro postup do druhého kola rovněž Zemana s Fischerem, z listopadového předvolebního výzkumu vyšlo 19,5 % hlasů pro Zemana, 23,5 % hlasů pro Fischera a 7 % pro Schwarzenberga. Agentura SANEP ve zveřejněném lednovém výzkumu (2013) predikovala Schwarzenberga těsně na čtvrté místo s 14,2 % hlasy (třetí by se podle výzkumu umístil Jiří Dienstbier s 14,3 % hlasy [Sanep 2013]).

V prvním kole prezidentských voleb v lednu 2013 se přitom na prvním místě umístil Miloš Zeman s 23,4 % hlasy, na druhém Karel Schwarzenberg s 23,4 % hlasy, Jan Fischer byl třetí s 16,4 % hlasy, Jiří Dienstbier čtvrtý s 16,1 % hlasy a Vladimír Franz pátý s 6,8 %

hlasy. Následovali Zuzana Roithová na šestém místě, Taťana Fischerová na šestém, Přemysl Sobotka na osmém místě a Jana Bobošíková na devátém místě [ČSU 2013].

Ve druhém kole byly výsledky přesnější. Výzkum uskutečněný společností PPM Factum v období mezi dvěma koly na vzorku více jak 1000 respondentů ve volebním modelu ukázal vítězství Zemana – 53,7 %, reálný výsledek byl pak 54,8 %. Výzkum realizovaný v prosinci ale tak přesný nebyl, model zde ukazoval 70 % pro Zemana a 30 % pro Schwarzenberga (v případě jejich postupu) [Herzmann. Komárek 2013: příloha kapitoly 36] [ČSU 2013].

3 METODA SBĚRU DAT

Jedná se o kvantitativní studii, výzkumnou strategií je zde experiment. Pro zkoumání fungování párového srovnání jsem vybrala metodu cawi (CAWI – Computer Assisted Web Interviewing), tedy metodu on-line dotazování, které je rychlé, levné na náklady a snadné. Metoda párového srovnání je náročná na selekci jednotlivých kandidátů. Hovoříme o deseti párech zkoumání, ale výběr je ze 36 párů a při rotaci otázek jde o stovky kombinací. Ve výzkumu je dbáno na to, aby mezi sebou kandidáti rotovali, zároveň je nutný výskyt kandidátů rovným dílem na prvních a druhých místech v jednotlivých otázkách, aby nedošlo ke zkreslení např. tím, že se jeden kandidát vždy bude vyskytovat v páru na prvním místě. Je zde tedy zajištěno dvojí znárodnění (rotace kandidátů ve dvojici a rotace všech párů). On-line dotazník toto velmi přesně dokáže zajistit. Každý respondent dostal email s originálním odkazem pro dotazník. Pokud respondent dotazník nedokončil, bylo možno se do něj přihlásit znovu. Po dokončení vyplňování se ale dotazník uzavřel a již nebylo možno znovu vyplňovat. Každý respondent tedy mohl dotazník vyplnit maximálně jednou [SCaC White Paper 4]

Cílem této práce je otestování metody párového srovnání, která je zároveň použita jako jedna z metod v dotazníkovém šetření. Jako techniku zobrazení preferencí pro svou práci využiji Fullerovu metodu (podle D. Fullera), která sice nerozlišuje stupně důležitosti

jednotlivých stimulů vůči ostatním jako Saatyho metoda¹, ale je pro respondenty srozumitelnější než zmiňovaná Saatyho metoda „*Příčina spočívá v tom, že hodnotitelé správně neinterpretují Saatyem doporučenou bodovou stupnici při posuzování relací významu (intenzit preferencí) jednotlivých dvojic kriterií*“. [Olivková 2011; 297] Ve Fullerově se metodě soudce rozhoduje pouze mezi dvěma kritérii – stimuly. Pomocí této metody se sčítají jednotlivá „vybrání“, následně se čítá jejich počet a stimuly jsou seřazeny od toho s nejvyšším počtem až po ten s nejnižším. Každá z dvojic je soudci k hodnocení zobrazena právě jednou.

Výsledky mohou být zobrazeny pomocí jednoduché tabulky, kde se počítá hodnota zobrazená v řádku, nebo pomocí tzv. Fullerova trojúhelníku.

Dále je v práci použita metoda Likertovy škály, jejímž zakladatelem je Rensis Likert a jeho námět byl zveřejněn v článku od Likerta z roku 1934 v časopise „*Archive of Psychology*“ Likertova škála se používá k měření postojů, obvykle se jedná o baterii stimulů, které mají lidé hodnotit na škále. Likertova škála je původně sedmibodová, ale užívá se v různých variacích, jak sudá, tak lichá, s prostřední hodnotou, tak v různých délkách, např. čtyřbodová, desetibodová. Likertova škála je spolehlivá technika, zároveň je vhodná na zjištění rozpětí jednotlivých faktorů díky bodům intenzity, takže lze zjistit i sílu jednotlivých postojů. Přestože je normou při využívání Likerta pětibodová škála, pro baterii Q5 je využita sedmibodová škála pro vyšší diferencii v odpovědích. Vyšší než sedmibodová škála by nemusela být přesná – delší škála by mohla respondenta zmást a tedy nekorespondovat s jeho postoji. Zároveň je zde zvolena prostřední hodnota, která umožňuje respondentovi zvolit neutrální odpověď těm respondentům, kteří ke kandidátovi zaujímající neutrální postoj. [Tittle, Hill 1967; 212 – 213] [Johns 2010: 5 – 7] [Miller 1964: 330 – 333] [Edmondson 2005: 127-129].

Před započítáním vytváření dotazníku zde vyvstal problém, jaký počet stimulů pro metodu párového srovnání, bude nejvhodnější. Nabízí se zde využít možnosti celkového

¹ U Saatyho metody se rozlišuje míra preference mezi jednotlivými stimuly, používá se zde pětibodová stupnice (1, 3, 5, 7, 9), pro zobrazení jemnějších rozdílů osmibodová stupnice (sudé hodnoty 2, 4, 6, 8).

porovnání, tedy devíti kandidátů. Porovnávat ale devět kandidátů „každý s každým“, což činí dohromady 36 párů, je pro respondenta příliš náročný [Schenk 2010; 30]. Z důvodu většího množství stimulů, než je snesitelné pro respondenta, jsem se rozhodla zredukovat počet stimulů. V úvahu přicházel počet čtyř až šesti stimulů, které by tvořily šest, deset, nebo patnáct stimulů. Při použití techniky párového srovnání je možné využít jak všechny hodnocené stimuly, tak pouze část. Druhá otázka se týkala znalosti kandidátů a výběru vhodného počtu stimulů. Porovnávat mezi sebou dva kandidáty, z nichž ani jednoho respondent nezná, jej nutí ke slepé volbě a vede k nadhodnocení některých kandidátů a následnému zkreslení [Řehák 2017].

3.1 Výpočet párového srovnání

Každý stimul získává počet prvenství oproti stimulu jinému a naopak, tedy takový počet prvenství, jako má protějšší stimul porážení. Každé prvenství se počítá jako dva body, druhý stimul získává nula bodů. V případě, že mají stimuly ve výsledku stejný počet hlasů, dostává každý stimul po jednom bodu. V následující tabulce je jednoduchý náčrt, jak takové srovnání může vypadat.

Máme zde čtyři stimuly, které, abychom je mohli vzájemně porovnat, vytvoří šest párů (počet stimulů * (počet stimulů - 1), tedy: $S = \frac{N(N-1)}{2}$; počet respondentů je 100. Ve sloupci matice preferencí vidíme počet „prvenství“, tedy preferencí (F) před stimulem, který je v řádku. Počet respondentů je zde 100, tedy N=100. A platí zde, že $F_{ij} = F_{ji} = 100\%$. Matici preferencí (F) následně transformujeme na matici relativních preferencí, na matici pravděpodobnosti (P), kdy $P_{ij} + P_{ji} = 100\%$ [Schenk 2010; 33 – 34] a [Gridgeman 1959; 383 – 385].

Škály se zde zpracovávají individuálně, stimuly jsou zobrazeny zvlášť a z každého porovnání je patrný počet preferencí, který každý stimul od soudců obdržel (viz Tabulka 1).²

² V tabulce můžeme vidět počet preferencí v absolutních hodnotách Stimuly ve sloupcích značí ten stimul, který dostal preference oproti stimulu v řádku.

Dále je třeba zkontrolovat, že sedí počet hodnocení, tedy výsledné číslo by se mělo rovnat $n \times (n - 1) / 2$. V případě, že využívám počtu pěti stimulů, mohu celkem dostat až 120 typů kombinací, pokud ale při pěti stimulech budu pracovat pouze s tím, který je první, výsledný počet se značně sníží.

Stimul musí pro „vítězství ve dvojici“ získat více než 50 % preferenčních hlasů, takže jestliže mám v uvedeném příkladu 100 respondentů (soudců), stimul musí, aby získal dva body, získat minimálně 51 hlasů, druhý stimul získává nula bodů. Pokud získaly oba stimuly stejně preferenčních hlasů (tedy 50 a 50), získává každý po jednom bodu. Pro potřeby metody párového srovnání zkoumáme čísla v tabulce zvlášť, vždy porovnáváme jednotlivé páry separátně, ne všechna data jako celek za celou tabulku. Data v práci jsou zobrazeny v tabulce a to pomocí Fullerova trojúhelníku. V této metodě je třeba si uvědomit, že „*mezi stimuly existuje objektivní nerovnost.*“, [Schenk 2010; 25]

3.2 Výzkumná otázka a hypotézy

Kladu si zde otázku, zda je možné volební chování voličů³ odhadnout pomocí metody párového srovnání? Je možné pomocí metody odhadnout výsledky prvního kola prezidentských voleb? Je metoda schopná predikovat výsledky druhého kola voleb? Je možné pomocí této metody predikovat volební chování nerozhodnutých voličů? Přinese metoda párového srovnání přesnější výsledky než metoda první volby ve volebním výzkumu.

Nulová hypotéza H0 nepředpokládá, že metoda párového srovnání poskytne přesnější podklady pro volební výzkum (ať už v prvním nebo ve druhém kole). Alternativní hypotéza (H1) předpokládá, že metoda párového srovnání může predikovat volební jednání voličů v prvním kole voleb a že zde není statisticky významný rozdíl mezi výsledkem volby respondentů v prvním kole a výsledkem metody párového srovnání. Alternativní hypotéza H2 předpokládá schopnost metody párového srovnání predikovat výsledky druhého kola prezidentských voleb a že zde není statisticky významný rozdíl mezi výsledkem volby respondentů ve druhém kole a výsledkem metody párového srovnání

³ Definuji zde voliče jako takového člověka, který je v den volby starší osmnácti let a má právo účastnit se voleb v České republice.

Metoda se snaží se pomocí jednotlivých soudů určit pomyslného vítěze za každého respondenta a tak pak za celý soubor. Alternativní hypotézy H1 a H2 zároveň předpokládají, že respondent odpovídá jinak, pokud mu nabídneme všechny možnosti a jinak, pokud má vždy na výběr pouze dva stimuly, ze kterých musí zvolit (či vyloučit) právě jeden. Tak má respondent příležitost porovnat více možností, které mohou nastat a přemýšlet ve své volbě nad více kandidáty než jen nad tím, kterého považuje od začátku za osobního vítěze. Další alternativní hypotéza (H3) pak předpokládá, že prostřednictvím metody párového srovnání lze předvídat volební jednání nerozhodnutých voličů. Alternativní hypotéza H4 předpokládá, že metoda párového srovnání je v predikování volebního jednání přesnější než metoda první volby.

3.3 Tvorba dotazníku

Pro metodu párového srovnání, zejména při vyšším počtu stimulů, je vhodným výzkumným nástrojem metoda standardizovaného dotazníku. Zároveň právě kvůli zmíněnému počtu stimulů jsem zvolila metodu on-line dotazování, tedy dotazníku naprogramovaného v elektronické podobě. U standardizovaného dotazníku je důležité, aby se všechny otázky týkaly všech respondentů, kteří na něj budou odpovídat. Zároveň by vždy měli mít možnost odpovědět, výzkumník tedy musí zajistit úplnost a přesnost škály „(...) *zajiš-tění, aby otázky, položky v dotazníku byly obecně srozumitelné a fungovaly na všechny respondenty stejně stejně.*“ [White Paper ScaC]

Dotazník by zároveň neměl být příliš časově náročný, cílem bylo vytvořit takový dotazník, jehož vyplnění zabere přibližně deset minut respondentova času, z tohoto důvodu používám pro otázky, které se daného respondenta netýkají, filtry, abych nezatěžovala respondenty přeskokováním [Bailey 134 -135; 1987].

První dotazník je respondentovi představen v průvodním dopise, kde jsou informace o tématu, podmínkách a způsobu dotazování, následně po otevření dotazníku je zde úvodní slovo. Samotný dotazník pak začíná otázkou, která má respondenta uvést do výzkumu a zároveň ho „naladit“ na téma tak, aby byl připravený odpovídat na další otázky. Otázky

jsou řazeny logicky tak, aby co nejméně ovlivňovaly respondentovy odpovědi a tak, aby z nich bylo patrné a srozumitelné, na co přesně má respondent odpovídat a aby se v nich respondent vyznal (proto např. otázky na postoje k jednotlivým kandidátům, které mají především kontrolní charakter pro případ, že by respondenti odpovídali normativně, jsou řazeny až jako poslední) [Bell 1975, 193 -195]. V závěru se dotazník věnuje základním socio-demografickým údajům. V dotazníku používám především uzavřené otázky, je zde jedna otevřená a dvě polootevřené. Finální verze dotazníku je naprogramována v programu IBM SPSS Data Collection Interviewer.

Otázky ve všech dotaznících jsou definovány tak, aby byly srozumitelné pro většinovou společnost a tak, aby dokázaly pojmut skutečný rozhodovací proces respondenta. (Bailey 135; 1987). Hlavní otázkou v dotazníku tedy nebylo „Koho z těchto dvou kandidátů na prezidenta byste volil/a?“, ale otázka se snažila kopírovat míru ztotožnění respondenta s kandidátem, což pak následně pravděpodobně ovlivňuje jeho budoucí volbu [Řehák 2017], otázka tedy zní: „Jaký z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?“.

Samotné využití metody párového srovnání je stěžejní částí prvního dotazníku. Protože metoda sama o sobě kombinuje každého kandidáta s každým, což by činilo při počtu devíti kandidátů v prvním kole 36 párů, protože $\frac{9 \times 8}{2} = 36$, snížila jsem číslo kandidátů na 5, což činí deset párů, tedy $\frac{5(5-1)}{2} = \frac{5 \times 4}{2} = 10$. Učinila jsem tak ze dvou důvodů. Prvním je znalost a povědomí o prezidentských kandidátech, pokud bych využila všech 36 párů, metoda staví naroveň i ty kandidáty, které např. respondent nezná nebo o nich ví omezené množství informací (ve výpočtu pak mohou být nadhodnocováni), na základě kterých není možné si udělat kompletní názor o daném kandidátovi. Dalším důvodem ponížení počtu kandidátů je „únava respondenta“. Pokud má respondent porovnat 9 kandidátů v 36 kombinacích, je zde možné vyčerpání, kdy respondent s vysokou pravděpodobností může ztratit pozornost nebo může výzkum nedokončený opustit, v prvním případě bychom dostali zkreslená data a ve druhém případě bychom data neměli žádná. Pro potřeby výzkumu jsem tedy postupovala podle tzv. neúplného plánu, tedy počty stimulů – kandidátů byly selektovány na konečný počet pět, což činí deset kombinací v páru [Řehák 2017].

K porovnání výsledku za párové srovnání jsem použila metodu první volby, respondentům tedy byla na konci dotazníku předložena otázka, koho by volili, kdyby se v daný den konaly volby. Výsledky za první volbu“ a za „vítěze“ párového srovnání (tedy toho stimulu – kandidáta, který od respondenta bude mít ve výsledném součtu nejvíce bodů) následně porovnáám se skutečnou deklarovanou volbou ve druhém dotazníku (uskutečněném v období mezi koly).

3.3.1 První dotazník

Nevýhodou metody online dotazování, která je zde použita, může být chybějící fyzický kontakt s respondentem a možnost mu osobně vše vysvětlit a objasnit výzkum. V on-line dotazování výzkumník musí využít jiné možnosti, jak respondenta k výzkumu naladit či jej na výzkum připravit SCaC White paper č. 4). Proto první otázka (Q1)⁴ v dotazníku slouží k tomu, aby se respondent „naladil“ na téma výzkumu. Ptám se zde na vlastnosti, které by měl mít podle respondenta prezident mít. Tato položka je zde tedy pouze proto, aby uvedla respondenta do dotazníku, může rovněž sloužit jako odlehčení k náročnějšímu tématu. (

Ve druhé otázce (Q2)⁵ se snažím zjistit respondentovu spontánní znalost jednotlivých kandidátů (prvního kola) na prezidenta. Otázka je otevřená, ptám se zde na jednotlivá jména kandidátů, na která si respondent vzpomíná – které kandidáty zná jménem.

Třetí otázka (Q3)⁶ je důležitá pro následující výběr stimulů v párovém srovnání. Otázka má za úkol selektovat pět kandidátů, o kterých má respondent nejvíce informací a je pak následně zařadit do párového porovnání. Respondent má každému kandidátovi udělit číslo od jedné do devíti (1 = nejvíce informací o kandidátovi a 9 = nejméně informací) tak, že číslo jedna dostává kandidát, o kterém se respondent považuje nejlépe informovaný. Pět kandidátů, o kterých respondent předpokládá, že má nejširší povědomí a kteří tak hrají klíčovou roli v rozhodovacím procesu – zvolení kandidátů se promítá do čtvrté otázky.

Ve čtvrté otázce (Q4)⁷ se jedná o baterii stimulů, kdy pomocí párového srovnání „každý

⁴ Q1: Jaké tři dovednosti či vlastnosti by podle Vás měl prezident mít? Prosím zaškrtněte ty, které jsou pro Vás nejdůležitější:

⁵ Q2: Vypište prosím jména kandidátů, o kterých jste slyšeli (stačí uvést příjmení):

⁶ Q3: Jak jste informováni o následujících kandidátech? Každému kandidátovi prosím přiřaďte hodnotu 1 -9, kdy 1=nejvíce informací; 9= nejméně informací; (každá hodnota může být použita jednou) Zohledněte zde prosím pouze Vaši informovanost o kandidátech, nikoli sympatie či možnost volby.

⁷ Q4: Na každém řádku je dvojice kandidátů, vyberte prosím vždy jednoho z nich, o kterém si myslíte, že by lépe hájil Vaše zájmy.

s každým“ respondent porovnává vždy dva kandidáty mezi sebou. Jedná se o kandidáty, kteří byli pomocí předchozí otázky vybráni jako ti, o kterých má respondent nejvíce informací. Respondent celkem porovnává deset různých párů. Stimuly mezi sebou rotují. Stěžejní zde je formulace otázky, tedy to, jak se respondent na jeho volbu zeptat. Je možné se přímo zeptat „Kterého z těchto dvou kandidátů byste volil?“ nebo „Kterého z těchto dvou kandidátů považujete za lepšího?“. Po menší diskuzi jsme se rozhodla otázku formulovat na základě vymezení pojmů, o jakého voliče se jedná a kdo je populace, která je klíčová v určování volebních výsledků. Pro většinovou populaci není rozdíl v tom, „kdo je pro mě nejlepším kandidátem“ a tím, „koho budu vlit“, člen většinové populace se rozhoduje na základě toho, jak je kandidát pro něj samotného „výhodný“, jak bude hájit jeho osobní zájmy. Z tohoto vyvstala finální verze otázky, tedy „*Který ze dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?*“ [Řehák 2017].

Otázka číslo pět (Q5)⁸ „*Jak si myslíte, že by následující kandidáti dokázali hájit Vaše zájmy?*“ je definována podobným způsobem, jako předchozí porovnání. Rozdíl je v tom, že nyní respondent hodnotí každého kandidáta zvlášť. Je zde baterie devíti stimulů – kandidátů, každého z nich respondent hodnotí pomocí sedmibodové Likertovy škály, z čehož 1 = „*Vůbec by nehájil mé zájmy*“ a 7 = „*Rozhodně by hájil mé zájmy*“, rovněž je zde možnost zaškrtnout možnost „*Nemám informace/nevím*“. Jednotlivé stimuly mezi sebou rotují.

Následující otázky se snaží zjistit, zda se respondent chystá k volbám, jak si je jist svojí volbou a pro jakého kandidáta je rozhodnut, popřípadě jakého kandidáta by volil, kdyby k volbám šel. Jako poslední jsou v dotazníku socio-demografické a ekonomické údaje o respondentovi, ptám se zde na místo bydliště, příjem, rok narození, vzdělání, jeho volbu do Poslanecké sněmovny parlamentu na podzim 2017 atd.

3.3.2 Druhý dotazník

Respondenti dostali krátký informativní email, jsou již s výzkumem seznámeni z prvního dotazování (všichni jsou zároveň účastníky prvního dotazování), tento email slouží spíš jako oživení, zároveň je zde uveden čas dotazování, který je výrazně kratší než u prvního

⁸ Q5: Jak si myslíte, že by následující kandidáti dokázali hájit Vaše zájmy? Prosím odpovězte na škále od 1 do 7, kdy 1=vůbec by nehájil mé zájmy; 7=rozhodně by hájil mé zájmy; 0=nemám informace/nevím

dotazování. Úvodní otázka Q⁹1 zjišťuje, zda byl respondent volit, Q2¹⁰ se ptá, koho respondent volil, respondenti, kteří v otázce Q1 odpověděli záporně, na Q2 neodpovídají a přeskakují na Q3¹¹, která zjišťuje, zda se respondent plánuje účastnit voleb (pokud zde respondent odpoví záporně nebo nevím, přeskočí následující dvě otázky na Q6). Q4¹² se pomocí likertovy škály ptá na míru rozhodnutí respondenta účastnit se voleb. Q5¹³ zjišťuje, koho z kandidátů respondent plánuje volit, stejně tak Q6¹⁴, která ale zkoumá volební potenciál těch, kteří deklarují neúčast ve volbách nebo nevědí.

3.3.3 Třetí dotazník

Poslední dotazník je, stejně jako druhý dotazník, krátký a vychází z dotazníku prvního. Třetí dotazník obdrží stejný soubor respondentů, který participoval na dotazníku prvním až dokonce, tudíž se jedná o stejný vzorek respondentů, kteří dostali dotazník číslo dvě.

Ve třetím dotazníku jsou respondentovi kladeny otázky na jeho účast (či případnou neúčast) a volbu ve druhém kole prezidentských voleb. Dále je zde položena otázka, která zjišťuje respondentovu spokojenost či nespokojenost s konečným výsledkem druhého kola voleb na škále 1 – 5. Dotazování probíhá od středy 31. ledna do pátku 9. února.

3.4 Analyzované otázky

Pro potřeby analýzy jsou v prvním dotazníku klíčové otázky Q3 – zvolení kandidátů, následně Q4a – Q4j - baterie otázek párového srovnání, dále Q6 – Q8 – deklarovaná účast u voleb (a míra jistoty deklarované účasti) a Q10 – deklarovaná volba kandidáta v prvním kole a Q9 – koho by respondent vyloučil z volby, kdyby mohl. Ve druhém dotazníku je klíčová otázka Q1 – zda byl respondent volit, následně Q2 – koho respondent volil, dále pak Q3 – deklarovaná účast ve volbách do druhého kola a Q4 nebo Q6 (podle

⁹ Q1: Volil/a jste v prvním kole prezidentských voleb?

¹⁰ Q2: Koho jste volil/a v prvním kole?

¹¹ Q3: Půjdete k volbám druhého kola (Druhé kolo proběhne 26. a 27. ledna 2018)

¹² Q4: Jste rozhodnut/a, koho budete ve druhém kole volit? Rozhodněte na škále

¹³ Q5: Koho plánujete volit?

¹⁴ Q6: Pokud byste ale šel/šla k volbám, koho předpokládáte, že byste volil/a?

respondentovy deklarované účasti)– volba kandidáta ve druhém kole prezidentských voleb.

Ve třetím dotazníku je klíčová Q1 – účast ve druhém kole voleb, Q2 – koho respondent ve druhém kole volil.

3.5 Pilotáž

Před započítáním samotného dotazování jsem provedla pilotáž, který slouží k odhalení chyb či nepřesností v dotazníku, od formulování a logiku položek po srozumitelnost dotazníku jako celku, rovněž pak pro zjištění přibližného času dotazníku (abych mohla respondentům sdělit přibližnou délku dotazování, což usnadní jejich rozhodnutí, zda dotazník vyplní či nikoli a zamezí případnému odcházení z dotazníku). Pilotáž slouží jako zkušební nástroj pro zjištění funkčnosti dotazníku a použitých metod, může odhalit skrytá rizika (Jeřábek 1992, 33). Pilotáž se týkal pouze prvního dotazníku, který byl nejobsáhlejší a bylo zde riziko nesrozumitelnosti některých otázek či výroků. Pilotáž jsem provedla s deseti respondenty¹⁵, kteří mi následně poskytli zpětnou vazbu na dotazník. Dotazník byl pro respondenty čitelný, na základě pilotáže jsem upravila znění otázky Q8 z „Koho budete volit na „Kdyby se dnes konaly volby, koho předpokládáte, že byste volil?“ a přidala variantu „apolitický“ k otázce Q1. Respondenty v pilotáži mohou být přátelé, rodina, známí, kolegové, skupina samozřejmě musí rozumět tématu (nemohu zde např. použít respondenty mladší osmnácti let, tedy bez voličského práva v ČR). Respondenti zde vědí, že se jedná o pilotáž. Součástí pilotáže je výzva, aby si dělali poznámky (chybějící otázky, nedostatečná škála, nevhodně zvolená nebo formulovaná otázka, nedostatečný počet řádků pro otevřené otázky nebo třeba i příliš malé písmo) [Bailey 1987; 141 – 144].

3.6 Výběr respondentů a sběr dat

Ve výzkumném souboru budou lidé od osmnácti let a výše s voličským právem pro Českou republiku, kteří mají přístup k internetu a disponují emailovou adresou. Velikost výzkumného vzorku je stanoven na minimálně na 300 respondentů.

¹⁵ Převýzkumu se účastnilo celkem deset respondentů ve věku 23 – 57 let, z toho šest žen, čtyři muži, tři lidé s ukončeným vysokoškolským vzděláním, sedm lidí s ukončeným středoškolským vzděláním.

Při výběru respondentů bylo cílem zachovat poměrné zastoupení voličů ve společnosti. Některé skupiny voličů jsem tak oslovil vícekrát, abych zajistila vyplnění dotazníku (např. věkovou skupinu 60 let a více či muže)

Výběr respondentů pro tento výzkum byl z databáze on-line panelu výzkumné agentury SC&C spol. s r.o. Každý respondent dostal originální odkaz pro dotazník, který byl pak pod stejným ID rozeslán i pro druhý, dodatečný, dotazník. Tímto pak odpovědi každého respondenta lze spárovat s jeho reálnou volbou a tím zjistit, do jaké míry metoda párového srovnání odhadovala potenciální volbu respondentů.

První fáze dotazování proběhla těsně před volbami, ve dnech 5. – 12. ledna 2018 (do 14:00, tedy skončila těsně před otevřením volebních místností). Respondenti byli osloveni prostřednictvím emailu, kde jim bylo vysvětleno téma výzkumu a nekomerční účel šetření a deklarován přibližný čas dotazování - do deseti minut. U delšího deklarovaného dotazování by zde mohla hrozit nižší návratnost od respondentů [Galesic, Bosnjak 2009]. Skutečná doba dotazování je, na základně pilotáže, skutečně do deseti minut. V situaci, kdy je průměrná návratnost na dotazníky asi 50 % [SCaC: White Paper č. 1] a na online dotazníky je ještě nižší [SCaC: White Paper č. 4].

Druhá fáze dotazování probíhala v čase mezi prvním a druhým kole voleb, dotazování bylo odstartováno dne 17. ledna a ukončeno opět těsně před začátkem druhé volby, tedy 26. ledna před 14. hodinou. Jednalo se o krátký dotazník pouze s pěti otázkami a deklarovaným časem pro vyplnění jedna minuta. Třetí (doplňková) fáze pak probíhá od 31. ledna 2018.

Získaná data exportuji z IBM SPSS Data Collection Interviewer do programu SPSS. Data z dotazníku budu zpracovávat ve statistickém programu SPSS. Data bude nutno roztřídit podle jednotlivých výběrů kandidátů prostřednictvím vytvoření pomocné proměnné pro zjištění preferencí. Po vyčištění a uspořádání dat bude třeba zhodnotit jednotlivé výběry respondentů, kde bude výběr záležet na statisticky významném počtu.

Po uplynutí času, kdy respondenti měli čas se výzkumu účastnit a po „nasbírání“ dostatečného množství respondentů, data exportuji do programu SPSS, kde je budu

následně analyzovat. Protože výzkum obsahuje tři různé dotazníky, datasety budou sloučeny do jednoho podle identifikačního čísla respondenta a následně z analýzy vyřazeni ti respondenti, kteří dotazník buď nedokončili či pokud se účastnili pouze prvního dotazníku a tudíž není známá jejich skutečná volba v prvním kole, na kterou se ptá druhý dotazník.

Předpokládám, že pro výpočet a analýzu dat budu využívat zejména postup od Juraje Schenka a text od Bramleyho. Pro analýzu je rovněž zapotřebí data vyčistit a uspořádat tak, aby vyhovovaly potřebám výzkumu.

3.7 Etika výzkumu

Respondenti byli o výzkumu a tématu řádně informováni a dali souhlas k využití dat, které poskytl. Všichni účastníci výzkumu jsou zároveň starší osmnácti let. Výzkum probíhá ve spolupráci s agenturou SCaC, která zajišťuje komerční diskrétnost.

Respondenti byli seznámeni s tím, že jejich poskytnuté údaje (jako např. emailová adresa) nebudou nikde zveřejněny a rovněž nebudou spojovány s jejich odpověďmi. Data budou zpracovávána souhrnně, oddělena od kontaktních a identifikačních informací. Každý respondent má své originální ID, které je důležité pro spárování odpovědí, to ale bude nahrazeno tak, aby šlo spárovat pouze samotné odpovědi, nikoli odpovědi s respondentem (jedince sice výzkumník může identifikovat, ale nikdy jej nezveřejní a jeho osobu nebude spojovat s výzkumem či výsledky).

Účastníkům výzkumu byla za účast nabídnuta odměna v podobě možnosti vylosování tří z nich (z obou dotazníků), kteří získají finanční odměnu ve výši 500 Kč (tři respondenti byli vylosováni a odměnu získali).

V tomto výzkumu není ohroženo bezpečí, psychické ani fyzické zdraví jedinců, respondenti na výzkumu participovali dobrovolně.

Dotazníky byly sestaveny tak, aby nepodporovaly žádného z kandidátů a ani nenaznačovaly, jak má respondent odpovědět.

Všichni respondenti si jsou vědomi toho, že se účastní výzkumu, vědí, že téma výzkumu je

politické – volba prezidenta [Bailey 411 – 414; 1987].

3.8 Rizika metod ve výzkumu

Pokud bych vybrala malý počet stimulů, např. mohl by nastat problém nekonzistentnosti dat, jak zmiňuje Schenk (2010), při výběru tří stimulů je možný vznik tzv. „triády“, kdy stimul A je preferovaný před stimulem B, stimul B před C a stimul C před A. Nemůžeme tedy pak použít popisovaný postup.

Politickému jednání voliče mohou předcházet jeho interní procesy, v takovém případě je metoda párového srovnání vhodným nástrojem k jejich odhalení [Bramley 2005; 204]. Volič může být ale v průběhu od zodpovězení ve výzkumu až do volby ovlivněn i vnějšími faktory, které převládají nad těmi vnitřními. V takovém případě je respondentovo jednání velmi těžké odhadnout [Lebeda 2006; 51]) a pravděpodobně jej pomocí metody nelze určit.

4 ANALYTICKÁ ČÁST

První dotazník vyplnilo celkem 562 respondentů, tento dotazník obsahoval klíčovou baterii otázek techniky párového srovnání, zároveň se jednalo o nejdelší dotazník ze třech plánovaných (průměrná délka dotazování zde byla 11 minut). Této skupině respondentů byla v období mezi dvěma koly zaslána prosba o vyplnění i druhého, podstatně kratšího dotazníku. Druhý dotazník vyplnilo celkem 468 respondentů. Stejně pravidlo pro zaslání platilo i pro třetí a zároveň poslední dotazník, který byl respondentů, zaslán po skončení voleb do druhého kola, ten vyplnilo celkem 392 respondentů. Všechny tři dotazníky tedy vyplnilo celkem 392 respondentů.

Data byla roztříděna jak podle preferencí jednotlivých kandidátů, tak podle kandidátů samotných, to znamená, že každý kandidát tvoří samostatnou proměnnou v preferenčních bodech zobrazených v relativních četnostech (ty jsou následně zaznamenány v tabulce – viz příloha č. 4). Pro potřeby dalších analýz pak data byla roztříděna podle demografických ukazatelů (kraj a velikost bydliště).

Respondenti nejvíce do pětice kandidátů, které znají, volili Miloše Zemana (74 % z celkového počtu respondentů), následně Mirka Topolánka 70 % a Jiřího Drahoše 68 % z celku), Michala Horáčka (70 % z celkového počtu) a Jiřího Fischera (54 %), dále pak Marka Hilšera (46 %, Vratislava Kulhánka (42 %), Petra Hanniga (40 %) a Jiřího Hynka (35 %). Protože metoda párového srovnání, jak je uvedeno v metodologické kapitole, může nadhodnocovat kandidáty s nižším skórem, v analýzách tedy významně nepracuji s posledními dvěma kandidáty – Jiřím Hynkem, Vratislavem Kulhánkem a Petrem Hannigem, aby nedošlo ke zkreslení výsledků.

Prvně jsem data zpracovala souhrnně, abych mohla porovnat preference jednotlivých kandidátů „každý s každým“, vytvořila jsem tak matici preferenčních hlasů v absolutních číslech. Následně jsem si podle Schenka (2010) data zobrazila v relativních četnostech.

4.1 Výsledky párového srovnání za celek

Podle počtu celkových prvenství, respondenti v metodě první volby vybrali jako kandidáta, který by nejlépe hájil jejich zájmy Jiřího Drahoše (získal nejvyšší počet prvenství), druhý byl pak Miloš Zeman. Metoda párového srovnání ale není založená na celkovém počtu prvenství (získaných preferencí v pomyslném duelu od respondenta), ale na jejich poměru v duelu vždy dvou kandidátů z celkového počtu prvenství získaných proti sobě.

V párovém srovnání nejvyšší počet bodů získal Jiří Drahoš, celkem devět bodů (získal čtyři vítězství a jednu remízu). Druhý nejvyšší počet bodů získal Pavel Fischer (získal sedm bodů ve třech vítězstvích a jedné remíze). Na třetím místě byl Miloš Zeman se šesti body (celkem tři vítězství). Michal Horáček a Mirek Hilšer získali oba po čtyřech bodech (dvě celková vítězství). Mirek Topolánek zde nezískal žádný bod. V reálné volbě pak v prvním kole respondenti nejvíce volili Miloše Zemana (31 %), na druhé místo Jiřího Drahoše (27 %), na třetí místo Pavla Fischera (13 %) a na čtvrté Michala Horáčka (11 %). Ve druhém kole prezidentských voleb pak 56 % respondentů volilo Drahoše oproti Zemanovi (44 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 57 % oproti Zemanovým 43 %.

Pokud porovnáme deklarovanou volbu prvního kola s volbou reálnou v prvním kole a párovým srovnáním, deklarované volbě respondentů pro první kolo byl první Miloš Zeman, druhý Jiří Drahoš, třetí Michal Horáček a čtvrtý Pavel Fischer, v reálné volbě pak

první Zeman, druhý Drahoš, třetí Fischer a čtvrtý Horáček. V párovém srovnání byl na prvním místě Drahoš, druhý Fischer, třetí Zeman a čtvrtý Horáček. Párové srovnání zde tedy podle výsledků relativních četností predikovalo druhé kolo, kde v páru Drahoš versus Zeman získal Drahoš 57 % hlasů (v reálné volbě druhého kola pak 56%) a Zeman 43 % hlasů - v reálné volbě druhého kola 44 %. Jednovýběrový t-test zde neprokázal statisticky významný rozdíl mezi výsledkem párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš a výsledkem reálné volby v druhém kole, nezamítáme zde tedy alternativní hypotézu H2.

V párovém srovnání pro první kolo rovněž Pavel Fischer získal více hlasů, než tomu bylo v deklarované volbě, předběhl tak Michala Horáčka, stejně tak tomu bylo ve volbě reálné, kde byl Fischer na třetím místě a Horáček na čtvrtém.

Koho jste volil/a v druhém kole?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Miloš Zeman	171	43,6	43,6	43,6
	Jiří Drahoš	221	56,4	56,4	100,0
	Total	392	100,0	100,0	

Tabulka 1.

	Topolánek	Horáček	Fischer	Zeman	Hilšer	Drahoš
Topolánek		28%	25%	41%	34%	26%
Horáček	72%		33%	47%	51%	32%
Fischer	75%	67%		49%	61%	50%
Zeman	59%	53%	51%		41%	43%
Hilšer	66%	49%	39%	59%		47%
Drahoš	74%	68%	50%	57%	63%	

Tabulka 2: Výsledky párového srovnání v relativních četnostech

4.2 Porovnání jednotlivých skupin v párovém srovnání

Porovnávám jednotlivé skupiny respondentů podle charakteristik s výsledkem párového srovnání a to s rokem narození (věkovými kategoriemi), nejvyšším dosaženým vzděláním, velikostí obce bydliště, kraje, pohlavím a volbou do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v podzimních volbách 2017. Respondenty jsem dočasně rozdělila v každé proměnné zvlášť podle místa bydliště (kraje), kromě proměnné „kraj“ – tam byli respondenti rozděleni podle velikosti místa bydliště. V těchto datech jsem pak pracovala se souhrnnými informacemi za každý typ bydliště pro jednotlivé proměnné.

Nerozhodnutí voliči

V datech s respondenty, kteří odpověděli na všechny tři dotazníky, je pouze 4 % těch, kteří nebyli rozhodnutí, jak volit v prvním kole a 2 % v kole druhém. V datech, kde jsou respondenti, kteří neodpověděli na třetí dotazník, ale vyplnili první a druhý, je 36 respondentů. U této skupiny jsem provedla párové srovnání. Nejvyšší počet bodů v párovém srovnání měli Michal Horáček a Pavel Fischer – oba sedm bodů (Horáček ve dvou vítězstvích a třech remízách, Fischer ve třech vítězstvích a jedné remíze). Pět bodů získali shodně Jiří Drahoš a Miloš Zeman (Drahoš měl jedno vítězství a tři remízy, Zeman pak dvě vítězství a jednu remízu). Čtyři body získal Marek Hilšer (jedno vítězství a dvě remízy) a Mirek Topolánek získal dva body v jednom vítězství. V reálné volbě u těchto nerozhodnutých voličů 19 % volilo Horáčka, který spolu s Fischerem získal nejvyšší počet bodů v párovém srovnání. 16 % volilo Drahoše a Mirka Topolánka také 16 %, 14 % Fischera. Hilšera a Zemana každého volilo 8 %. V tomto případě metoda odhadla výsledek u Horáčka ale naopak Topolánek, který v reálné volbě získal u nerozhodnutých voličů 16 % v párovém srovnání obdržel nejnižší počet vítězství. Alternativní hypotézu H3 zde tedy zamítám. Rovněž zde není dostatečný počet případů pro potvrzení hypotézy.

Koho VOLIL v 1. kole			
		Frequency	%
Valid	Mirek Topolánek	6	16,2
	Michal Horáček	7	18,9
	Pavel Fischer	5	13,5
	Miloš Zeman	3	8,1
	Marek Hilšer	3	8,1
	Jiří Drahoš	6	16,2

Tabulka 3

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (20.10. – 21.10. 2017)¹⁶

První analyzovanou proměnnou je volba respondenta ve volbách do Poslanecké sněmovny konaných na podzim 2017. Budu zde porovnávat voliče jednotlivých stran, které se dostaly do senátu, tedy ty které měly 5 % a více platných hlasů (ANO, ODS, Piráti, SPD, KSČM, ČSSD, KDU-ČSL, TOP 09 a STAN), další kategorií pak budou ti respondenti, kteří se voleb do poslanecké sněmovny nezúčastnili.

Voliči ANO tvoří 23 % z celkového počtu respondentů. V párovém srovnání zde nejvyšší a zároveň maximální možný počet bodů získal Miloš Zeman (deset bodů, pět vítězství), druhý nejvyšší počet osmi bodů zde získal Jiří Drahoš (čtyři vítězství), šest bodů získal Pavel Fischer (čtyři vítězství), Michal Horáček v této kategorii získal čtyři body (dvě vítězství) a Marek Hilšer získal dva body v jednom vítězství. Mirek Topolánek zde nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole prezidentských voleb respondenti nejvíce volili Miloše Zemana (55 % hlasů), na druhém místě pak Jiřího Drahoše (13 %). Michal Horáček a Marek Hilšer získali shodný počet hlasů (oba po 10 %), Pavel Fischer následně 9 % hlasů. Ve druhém kole 74 % respondentů z této kategorie volilo Miloše Zemana oproti Jiřímu Drahošovi (26 %). V párovém srovnání pak Zeman celkově zvítězil

¹⁶ Původně byl záměr vážit data v SPSS podle výsledků voleb do poslanecké sněmovny v roce 2017. Před navážením měl Miloš Zeman v prvním kole výsledek 32 %, po zapnutí vah pak 33 %. Drahoš měl před navážením v prvním kole 26 %, po navážení 23 %. Ve druhém kole respondenti v souboru volili Drahoše, před navážením měl 56 %, po zapnutí vah měl 53 %, Miloš zeman pak měl 44 % před navážením dat a 47 % po zvážení. Výsledky se ale významně neliší a z důvodu zkreslení jsem nakonec data nevážil.

a zvítězil i ve dvojici s Drahošem (72 % pro Zemana oproti 28 % pro Drahoše), v tomto výsledku se pak nepotvrdil statisticky významný rozdíl s reálným výsledkem této kategorie ve druhém kole (signifikance jednovýběrového t-testu zde byla vyšší než 0,05), takže nezamítáme H2, zamítáme H1.

Další kategorií jsou voliči ODS, kteří tvoří 12 % z celkového počtu respondentů. V kategorii voličů Občanských demokratů nejvíce bodů v párovém srovnání získal Jiří Drahoš, celkem devět bodů (čtyři vítězství a jedna remíza), druhý nejvyšší počet bodů získal Michal Horáček (osm bodů, čtyři vítězství), Pavel Fischer získal sedm bodů (tři vítězství a jedna remíza), Marek Hilšer získal čtyři body (dvě vítězství) a Mítek Topolánek dva body v jednom vítězství. Miloš Zeman nezískal žádný bod. V reálné volbě pak respondenti nejvíce nejvíce volili Jiřího Drahoše (34 %), na druhém místě Michala Horáčka (30 %), na místě třetím pak Mirka Topolánka (13 %) a na čtvrtém místě Marka Hilšera (11 %). Miloše Zemana v prvním kole volila 2 % voličů z této kategorie. Ve druhém kole pak Drahoše volilo 94 % voličů oproti Zemanovým 6 %. Pokud porovnáme párové srovnání s prvním kolem volby, v obou případech byl na prvním místě Drahoš a druhém místě Horáček, zároveň Zeman získal oproti kategoriím v jiných proměnných velmi nízké procento hlasů (2 %), ve výsledku párového srovnání, Zeman rovněž nezískal žádný bod. Shodně vychází porovnání Zeman vs. Drahoš v párovém srovnání oproti druhému kole, kde v obou případech vyhrál Drahoš (v páru se Zemanem získal 92 % hlasů a v reálné volbě ho volilo 94 % respondentů), nezamítáme zde tedy alternativní hypotézu H2, protože se nepotvrdil statisticky významný rozdíl (sig. V t-testu byla vyšší než 0,05).

Třetí kategorií jsou Piráti, které volilo 11 % respondentů. V párovém srovnání zde nejvíce bodů získali Jiří Drahoš a Marek Hilšer, a to osm bodů (čtyři vítězství), Pavel Fischer získal šest bodů (tři vítězství), Michal Horáček čtyři body (dvě vítězství), Mírek Topolánek získal dva body (jedno vítězství) a Miloš Zeman nezískal bod žádný. V reálné volbě v prvním kole pak nejvíce respondenti volili Jiřího Drahoše (43 % hlasů), na druhé místo Marka Hilšera (27 %), na třetí místo zvolili Michala Horáčka (14 %). Pavel Fischer a Miloš Zeman zde měli oba shodný počet 7 % každý. Ve druhém kole pak 84 % voličů v této kategorii volilo Drahoše oproti Zemanovi (16 %). V párovém srovnání pak výsledek vychází shodně s druhou volbou, ve dvojici Zeman vs. Drahoš vyhrál Drahoš, a to s 83 % oproti Zemanovým 17 %, nezamítáme zde pak alternativní hypotézu H2, protože se neprokázal statisticky významný rozdíl mezi volbou respondentů ve druhém kole a

výsledkem párového srovnání (signifikance vyšla vyšší než 0,05).

Čtvrtou porovnávanou kategorií v proměnné je SPD, tvoří jí 8 % respondentů v souboru. V této skupině voličů v párovém srovnání nejvyšší maximální počet deseti bodů získal Miloš Zeman (pět vítězství), na druhém místě Marek Hilšer s osmi body (čtyři vítězství), na třetím Pavel Fischer se šesti body (tři vítězství), Jiří Drahoš získal čtyři body (dvě vítězství), Michal Horáček dva body v jednom vítězství a Mirek Topolánek nezískal bod žádný. V reálné volbě v prvním kole prezidentských voleb 70 % respondentů volilo Miloše Zemana, na druhé místo pak zvolili Jiřího Drahoše (10 % hlasů), na třetí místo zvolili Michala Horáčka (7 % hlasů), zbylí kandidáti měli méně jak čtyři procenta hlasů. Ve druhém kole pak Zeman získal 87 % hlasů oproti Drahošovým 13 %. V párovém srovnání je zdát propad bodů oproti celkovému počtu respondentů u Drahoše, stejně tak se dělo i v reálné volbě obou kol. Ve srovnání dvojice Zeman vs. Drahoš pak v párovém srovnání bod získal Zeman - měl zde 88 % oproti Drahošovým 12 %, výsledek je zde shodný s výsledkem druhého kola, což ukázal i jednovýběrový t-test (one sample t-test), kde se nepotvrdil statisticky významný rozdíl mezi výsledkem dvojice v párovém srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole.

Další kategorií jsou respondenti, kteří volili ve volbách do Poslanecké sněmovny 2017 stranu KDU-ČSL, tvoří celkem 8 %. V metodě párového srovnání zde nejvyšší počet bodů získal Pavel Fischer, a to deset bodů (pět vítězství), na druhém místě byl Jiří Drahoš s osmi body (čtyři vítězství), dále Mirek Hilšer a Michal Horáček se stejným počtem pěti bodů (oba dva vítězství a jedna remíza), Mirek Topolánek získal dva body v jednom vítězství a Miloš Zeman zde nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole nejvyšší počet hlasů získal Jiří Drahoš (45 %), na druhém místě Pavel Fischer (39 %) a na třetím místě Marek Hilšer (7 %), Miloš Zeman zde nezískal žádné hlasy, stejně jako žádné body v metodě párového srovnání. Ve druhém kole prezidentských voleb pak Drahoše volilo 97 % respondentů oproti Zemanovi, kterého volila 3 % v této kategorii. V metodě párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 92 % oproti Zemanovým 8 %, v porovnání reálné volby ve druhém kole a metody párového srovnání zde není statisticky významný rozdíl, nemůžeme tedy zamítnout H2.

Šestou kategorií jsou voliči TOP 09, kteří tvoří 7 % z celkového souboru respondentů. V párovém srovnání nejvíce bodů získali Jiří Drahoš a Pavel Fischer, oba měli shodný počet devíti bodů (čtyři vítězství a jedna remíza), Marek Hilšer získal šest bodů (tři vítězství), Michal Horáček čtyři body (dvě vítězství a Mirek Topolánek získal dva body v jednom vítězství). Miloš Zeman nejen nezískal žádný bod, ale neměl zde žádné jednotlivé vítězství za žádného respondenta, tedy oproti všem kandidátům má Zeman 0 %. V reálné volbě pak v prvním kole nejvíce hlasů získal Jiří Drahoš (55%), na druhém místě Pavel Fischer (31 %), Marek Hilšer a Michal Horáček získali shodný počet hlasů (oba 7 %). Zeman zde nezískal žádný hlas, stejně jako v párovém srovnání. Ve druhém kole pak Drahoše volilo 100 % respondentů v této kategorii. V porovnání s výsledkem párového srovnání oproti reálné volbě v prvním kole zde nezamítáme alternativní hypotézu H₂, která nepředpokládá, že zde existuje statisticky významný rozdíl (signifikance vyšla vyšší než 0,05)

Následující kategorií v proměnné je KSČM, voliči této strany tvoří 7 % v souboru. V párovém srovnání v této skupině respondentů nejvíce bodů získal Miloš Zeman, a to maximální počet deseti bodů (pět vítězství), na druhém místě byl pak Jiří Drahoš se sedmi body (tři vítězství a jedna remíza), Pavel Fischer a Marek Hilšer získali shodný počet pěti bodů (oba dvě vítězství a jednu remízu), Michal Horáček získal tři body (jedno vítězství a jedna remíza) a Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě prvního kola prezidentských voleb zde nejvíce respondentů volilo Miloše Zemana (72 %), na druhém místě pak Jiřího Drahoše (14 %), ostatní kandidáti měli méně než 5 % hlasů. Ve druhém kole pak vyhrál Zeman s 90 % hlasy oproti Drahošovým 10 %. V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš vyhrál s převahou, stejně jako v reálné volbě, Zeman – získal zde 86 % oproti Drahošovým 14 %. Po provedení jednovýběrového t-testu pak nezamítám alternativní hypotézu H₂, že zde existuje statisticky významný rozdíl mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou ve druhém kole, nulovou hypotézu nezamítám (signifikance vyšla vyšší než 0,05).

Další kategorií jsou voliči ČSSD, kteří v souboru tvoří 6 % z celku. V párovém srovnání nejvíce bodů získali Miloš Zeman a Pavel Fischer, oba získali osm bodů (tři vítězství a dvě remízy každý), Jiří Drahoš získal sedm bodů (tři vítězství a jedna remíza), Marek Hilšer

získal pět bodů (dvě vítězství a jedna remíza) a Michal Horáček získal dva body v jednom vítězství. Mirek Topolánek zde nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole respondenti nejvíce volili Miloše Zemana (38 %), následně Jiřího Drahoše (33 %). Pavel Fischer získal 17 % hlasů a Michal Horáček 13 %. Ve druhém kole pak 58 % respondentů volilo Zemana oproti Drahošovi (42 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš spili tito kandidáti byli v remíze, zároveň signifikance v jednovýběrovém t-testu je zde vyšší než 0,05, takže nezamítám alternativní hypotézu H₂, protože se neprokázal statisticky významný rozdíl mezi reálnou volbou druhého kola a výsledkem párového srovnání.

Předposlední kategorií je STAN (Starostové a nezávislí), respondenti volící tuto stranu parlamentních volbách (2017) tvoří 6 % z ze souboru. V párovém srovnání nejvyšší počet bodů získal Pavel Fischer, a to devět bodů (čtyři vítězství a jedna remíza), Jiří Drahoš a Marek Hilšer získali shodný počet sedmi bodů (Drahoš získal tři vítězství a jednu remízu, Hilšer pak dvě vítězství a tři remízy). Michal Horáček získal pět bodů (dvě vítězství a jednu remízu) a Mirek Topolánek dva body v jednom vítězství. Miloš Zeman nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole respondenti nejvíce volili Jiřího Drahoše (35 %), následně Pavla Fischera (22 %), na třetí místo pak zvolili Marka Hilšera (17 %). Zbývající kandidáti pak získali všichni do deseti procent hlasů včetně Miloše Zemana. Ve druhém kole pak 87 % volilo Drahoše oproti Zemanovi (13 %), stejně pak kandidáti dopadli v párovém srovnání ve dvojici proti sobě, Drahoš získal 87 % a Zeman 13 %. V t-testu vyšla signifikance vyšší než 0,05, takže nezamítám alternativní hypotézu H₂ – nepotvrdil se zde statisticky významný rozdíl mezi reálnou volbou v druhém kole a výsledkem v párovém srovnání Zeman vs. Drahoš. H₀ zde tedy pro druhé kolo nezamítám.

Poslední kategorií „Nevolil/a“ tvoří respondenti, kteří ve volbách do Poslanecké sněmovny nevolili, jedná se o 5 % lidí ze souboru. V párovém srovnání u této kategorie voličů nejvíce bodů získali shodně Miloš Zeman a Pavel Fischer – oba osm bodů ve čtyřech vítězstvích. Jiří Drahoš a Marek Hilšer získali oba šest bodů ve třech vítězstvích. Michal Horáček získal dva body (jedno vítězství) a Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole respondenti nejvíce volili Miloše Zemana (44 %), následně Marka Hilšera

(28 %). Jiří Drahoš zde získal 11 % hlasů a zbylí kandidáti měli kolem šesti procent. Ve druhém kole 61 % dotázaných volilo Zemana, Drahošove 31 %. V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Zeman, stejně jako v reálné volbě druhého kola (Zeman zde měl 57 % proti Drahošovým 43 %). Ve výsledku párového srovnání a reálné volby zde nebyl prokázán statisticky významný rozdíl, takže nezamítám alternativní hypotézu H2.

Vzdělání

Recodovala jsem proměnnou „vzdělání a respondenty jsem rozdělila do tří vzdělanostních kategorií, první kategorie jsou lidé bez středoškolského vzdělání ukončeného maturitou (tedy i respondenti s výučním listem), druhou skupinou jsou respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou, do třetí skupiny patří respondenti s ukončeným vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním. V této vzdělanostní skupině ani jeden z respondentů ve druhém dotazníku, kde se ptám na reálnou volbu v prvním kole, nevedl, že volil/a jednoho z kandidátů Hanniga, Hynka nebo Kulhánka. V metodě párového srovnání zde zvítězil Miloš Zeman a to v prvenství v porovnání se všemi jednotlivými kandidáty (10 bodů, pět vítězství). Na druhém místě byli shodně Horáček a Drahoš, oba s celkovým počtem šesti bodů (tři celková vítězství), na dalším místě pak Fischer se čtyřmi body (dvě vítězství) a následně Mírek Topolánek a Marek Hilšer, oba se dvěma body (jedno vítězství). Stejně tak tato skupina respondentů volila pro Miloše Zemana nejvíce v obou kolech. V prvním kole Miloš Zeman získal 43 % hlasů, na druhém místě se zde umístil Jiří Drahoš s 27 % hlasů, na třetím a čtvrtém místě pak Pavel Fischer a Marek Hilšer - oba shodně s 11 %. Ve druhém kole vyhrál Miloš Zeman, získal 64 % hlasů oproti Jiřímu Drahošovi (36 %). Miloš Zeman tedy měl nejvíce bodů v párovém srovnání, tak v obou kolech prezidentských voleb, v párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš pak bod získal Zeman nad Drahošem a signifikance zde vychází vyšší než 0,05, takže nezamítám alternativní hypotézu H2, nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou ve druhém kole. Hovoříme zde o přibližně 11 % respondentů z celkového vzorku.

Ve druhé vzdělanostní kategorii, která tvoří 40 % z celkového počtu dotázaných, by

v metodě párového srovnání na prvním místě byli jak Miloš Zeman, tak Jiří Drahoš – oba shodně se čtyřmi vítězstvími, což je osm bodů (v páru Miloš Zeman vs. Jiří Drahoš zvítězil Miloš Zeman, ale z celkového počtu prvenství vede Drahoš). Dalším kandidátem je Fischer se šesti body (se třemi vítězstvími), následně Marek Hilšer se čtyřmi body (dvěma vítězstvími) a Michal Horáček se dvěma body - jedním vítězstvím. Mirek Topolánek zde nezískal ani jedno vítězství v celkovém součtu bodů. V prvním kole volilo Zemana z tohoto souboru voličů 36 % z nich, Drahoše pak 25 %, na třetí místo zvolili Horáčka (14 %), na čtvrté Hilšera (12 %) a na páté Fischera (8 % hlasů). Ve druhém kole volilo 52 % z těchto respondentů Drahoše oproti 48 %, kteří volili Zemana. Zde párové srovnání nevychází, Drahoš sice získal bod nad Zemanem, ale signifikance zde ukazuje slabý rozdíl mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou ve druhém kole, proto zde alternativní hypotézu zamítáme.

Třetí skupinou voličů jsou respondenti s ukončeným vyšším (VOŠ) nebo vysokoškolským vzděláním. Nejvíce bodů získal Pavel Fischer (10 bodů, pět vítězství), na druhém místě pak Jiří Drahoš s osmi body (čtyři vítězství). Dále pak Marek Hilšer a Michal Horáček, oba se čtyřmi body (dvě vítězství), následně se dvěma body Mirek Topolánek. Miloš Zeman od této skupiny respondentů v celkovém párovém srovnání nezískal ani jeden bod. V reálné volbě pak respondenti volili nejvíce Jiřího Drahoše, celkem 29 % z této vzdělanostní kategorie, Miloše Zemana volilo 23 % voličů, Pavla Fischera pak 17 % voličů, Marka Hilšera 10 % a Michala Horáčka 8 % respondentů. Ve druhém kole pak 65 % z těchto voličů uvedlo, že volilo Jiřího Drahoše, oproti 35 % těch, kteří volili Miloše Zemana. V páru Miloš Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš, stejně tak zvítězil i v reálné volbě druhého kola, kde byl „v páru“ se Zemanem, zároveň v párovém srovnání ve dvojici vychází Drahošovi 69 % oproti Zemanovým 31 %, tento výsledek se statisticky významně neliší od výsledku reálné volby druhého kola, takže v tomto případě zamítáme alternativní hypotézu H2.

Velikost místa bydliště

Další proměnnou, podle které rozdělím respondenty, je velikost města či obce jejich

bydliště. Budu zde mít kategorie „obce do 5 tisíc obyvatel“, „5001 – 20 000“, 20 001– 100 tisíc obyvatel, „města nad sto tisíc obyvatel (mimo Prahu)“ a „Prahu“.

Respondenti z kategorie obcí do 5 tisíc obyvatel tvoří 38 % z celkového souboru. Respondenti na první místo v párovém srovnání zvolili Pavla Fischera s deseti body (pět vítězství), následně Jiřího Drahoše s osmi body (čtyři vítězství), Michala Horáčka se šesti body, Marka Hilšera se čtyřmi body, následně Miloše Zemana se dvěma body. Mirek Topolánek nezískal žádný bod, tedy žádné celkové vítězství ani nad jedním kandidátem. Ve skutečné volbě pak respondenti volili stejně Jiřího Drahoše jako Miloše Zemana, oba získali 28 % hlasů každý. Následně pak Marek Hilšer s 15 % hlasů, Pavel Fischer se 14 % hlasů a Michal Horáček s 12 %. Ve druhém kole pak respondenti více volili Drahoše než Zemana, Drahoš nad Zemanem vyhrál s celkovým počtem 57,5 % hlasů oproti Zemanovým 43,5 % - stejně jako v párovém srovnání, ve dvojici Zeman vs. Drahoš zde získal bod Drahoš a v jednovýběrovém t-testu se neprokázal statisticky významný rozdíl mezi výsledkem druhého kola a párovým srovnáním, takže zde nezamítáme alternativní hypotézu H2.

Druhá skupina jsou respondenti žijící v obcích nebo městech o velikosti 5 - 20 tisíc obyvatel, ti tvoří 16 % z celkového souboru. Drahoš zde získal osm bodů (čtyři vítězství), šest bodů získal Pavel Fischer, Michal Horáček a Marek Hilšer získali oba 5 bodů (každý z nich má dvě vítězství a jednu remízu), Mirek Topolánek získal dva body (jedno vítězství) a Miloš Zeman nezískal ani jedno vítězství za celkový počet preferencí v žádném páru. Tato kategorie respondentů v souboru pak nejvíce v reálné volbě v prvním kole volila Jiřího Drahoše (30 % hlasů), na druhém místě pak Miloše Zemana (24 % hlasů), na třetím místě pak Pavla Fischera (26 % hlasů), na čtvrtém pak Horáčka se 13 %. Ve druhém kole respondenti na první místo zvolili Jiřího Drahoše s 60 % hlasy, Drahoš tak u této skupiny respondentů vedl nad Zemanem o 20 % hlasů, zároveň v párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš také zvítězil Drahoš nad Zemanem a v t-testu se neprokázal významný statistický rozdíl, takže nezamítáme alternativní hypotézu H2.

Třetí kategorií jsou respondenti žijící ve městě o velikosti nad 20 tisíc a do 50 tisíc obyvatel, tvoří 13 % celkového souboru respondentů. V této skupině převládá preference Miloše Zemana, ten získal maximální body za prvenství v párek, celkem deset bodů (pět vítězství), na druhém místě se umístil Jiří Drahoš se sedmi body (tři celá vítězství a jedna

remíza), na třetím místě pak Mirek Topolánek a Marek Hilšer – každý po třech bodech (jedno vítězství a jedna remíza), následně Michal Horáček se dvěma body (jedno vítězství), Pavel Fischer pak s jedním bodem (žádné vítězství, jedna remíza). V reálné volbě prvního kola pak respondenti na první místo zvolili Miloše Zemana (40 %), na druhé místo Jiřího Drahoše (18 %), následně Marka Hilšera se 14 % a na čtvrtém místě pak Mirek Topolánek (10 %). Ve druhém kole prezidentských voleb Zeman u této kategorie zvítězil, získal 54 % hlasů oproti Drahošovým 46 %. Zeman měl rovněž více hlasů ve dvojici s Drahošem v párovém srovnání a v jednovýběrovém t-testu se zde neprokázal statisticky významný rozdíl mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole, nezamítáme tedy H2.

Kategorii respondentů žijících ve městech od 50 do 100 tisíc obyvatel tvoří přes 12 % z celkového počtu. V této kategorii získali nejvíce bodů Miloš Zeman a Jiří Drahoš, oba shodně sedm bodů (3 vítězství a jedna remíza), na dalším místě s počtem šesti bodů Pavel Fischer (tři vítězství), následně Marek Hilšer se čtyřmi body (2 vítězství) a Michal Horáček se dvěma body (jedno vítězství). Mirek Topolánek neměl žádné vítězství ani remízu. V reálné volbě prvního kola prezidentských voleb pak skupina respondentů volila nejvíce Miloše Zemana, ten získal v prvním kole 40 % hlasů, na druhém místě pak Jiří Drahoš s 23 % hlasů. Ve druhém kole naopak zvítězil Drahoš (52 %). Nutno říci, že v metodě párového srovnání byly hlasy pro Zemana a Drahoše velmi vyrovnané, oba pak v páru měli shodu (remízu), signifikance je zde pak vyšší než 0,05, nemůžeme tedy zamítnout alternativní hypotézu H2, která nepředpokládá statisticky významný rozdíl mezi párovým srovnáním a výsledkem druhého kola.

Další kategorii jsou respondenti žijící ve městech o velikosti více jak 100 tisíc obyvatel (kromě Prahy). Tato skupina tvoří 11 % z celkového počtu respondentů. V metodě párového srovnání u této skupiny nejvyššího počtu bodů dosáhl Pavel Fischer (deset bodů, pět vítězství), druhý byl Jiří Drahoš se sedmi body (tři vítězství a jedna remíza), na třetím místě Marek Hilšer se šesti body (tři vítězství), na čtvrtém místě Miloš Zeman s pěti body (2 vítězství a jedna remíza), na pátém Michal Horáček se dvěma body (jedno vítězství). Mirek Topolánek je bez vítězství a remízy. V reálné volbě respondenti nejvíce v prvním kole volili Drahoše (33 % hlasů), dále pak Zemana (31 %) a Hilšera (14 % hlasů). Ve druhém kole pak volil 62 % respondentů z této skupiny Jiřího Drahoše, Zemana pak 38 % z nich. Tato skupina nekoresponduje s výsledky párového srovnání ve dvojici Zeman vs.

Drahoš, v páru Drahoš vs. Zeman byl výsledek nerozhodně. Drahoš zde ale získal vyšší počet bodů než Zeman. Zároveň signifikance zde ukazuje slabý rozdíl mezi výsledkem párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš a reálnou respondentů ve druhém kole. H2 zde tedy zamítáme.

Poslední z kategorie proměnné „velikost bydliště“ je Praha, v této kategorii je v souboru respondentů 10 % lidí. V metodě párového srovnání v této skupině zvítězil Pavel Fischer s deseti body (pět vítězství), na druhém místě Jiří Drahoš s osmi body (čtyři vítězství), následně Marek Hilšer se šesti body (tři vítězství), na čtvrtém místě Michal Horáček se čtyřmi body (dvě vítězství). Mirek Topolánek a Miloš Zeman pak oba po jednom bodu (oba v remíze). V reálné volbě pak v prvním kole voleb respondenti nejvíce volili Drahoše (30 % hlasů), následně Zemana (28 % hlasů), na třetí místo pak se stejným počtem 16 % hlasů Horáčka a Fischera. Ve druhém kole volby pak u této skupiny respondentů zde zvítězil Jiří Drahoš se 65,5 % hlasy. V páru Drahoš vs. Zeman rovněž vyhrál Drahoš, měl 61 % hlasů oproti Zemanovým 59 %, zároveň v testu vyšla signifikance vyšší než 0,05, takže zde není statisticky významný rozdíl mezi výsledkem v párovém srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole, nezamítám tedy alternativní hypotézu H2.

Věk

Další proměnnou, jejíž kategorie zde budou porovnávány v kontextu s reálnou volbou a párovým srovnáním je „věk“. Recodovala jsem proměnnou „věk“ do šesti kategorií podle rozložení. Respondenti jsou tedy rozděleni do šesti věkových kategorií, první kategorie jsou respondenti do třiceti let („18 – 29 let“), druhá kategorie jsou lidé ve věku „30 – 39 let“, následně „40 – 49 let“, čtvrtá skupina jsou „50 – 59 let“, pátá jsou lidé ve věku „60 – 69 let“ a šestá respondenti ve věku 70 a více let.

První kategorie dotázaných ve věku 18 – 29 let tvoří 9 % celkového souboru respondentů. V této věkové kategorii zvítězil s deseti body Jiří Drahoš (5 vítězství), na druhém místě Marek Hilšer a Pavel Fischer se šesti body (3 vítězství), čtyři body získal Michal Horáček se dvěma vítězstvími, Mirek Topolánek pak dva body (jedno vítězství). Miloš Zeman v této skupině nezískal ani jedno celkové vítězství v páru. V reálné volbě pak tato skupina v prvním kole volila nejvíce Jiřího Drahoše (51 %), následně Pavla Fischera a Miloše

Zemana (oba po 16 % hlasů), Marek Hilšer a Michal Horáček pak oba s 8 % hlasy. Ve druhém kole pak Jiří Drahoš získal 81 % hlasů, Miloš Zeman 19 %. Párové srovnání zde predikovalo vítězství Jiřího Drahoše v obou kolech prezidentské volby, pokud se podíváme na výsledek relativní četnosti v páru Zeman vs. Drahoš, Drahoš oproti Zemanovi získal 86 % hlasů oproti Zemanovým 14 % hlasů. V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš vyhrál Drahoš a to s 84 % oproti Zemanovým 16 %, signifikance zde vyšla vyšší než 0,05, výsledky se od sebe významně neliší a nemůžeme zamítnout alternativní hypotézu H2.

Druhou kategorií tvoří respondenti ve věkové skupině 30 – 39 let, tito respondenti v celkovém souboru zaujímají 11 % ze všech respondentů. V párovém srovnání nejvíce bodů získal Pavel Fischer (deset bodů, pět vítězství), následně se stejným počtem šesti bodů (tři vítězství každý) měl Jiří Drahoš, Michal Horáček a Marek Hilšer. Mirek Topolánek získal dva body (jedno vítězství), Miloš Zeman nezískal žádný bod. V reálné volbě pak tato skupina respondentů volila v prvním kole Jiřího Drahoše (35 % hlasů), následně Pavla Fischera (28 %), Marka Hilšera (20 % hlasů), Michala Horáčka (10 %), na pátém místě pak Miloše Zemana (5 %), to je o 5 % méně než ve volbě deklarované. Ve druhém kole voleb zvítězil Jiří Drahoš s 85 % hlasů, Zeman oproti tomu získal 15 %. V párovém srovnání ve dvojici Zemans vs. Drahoš získal bod Drahoš, měl zde 92 % oproti zemanovým 8% a v jednovýběrovém t-testu se zde nepotvrdil statisticky významný rozdíl (signifikance zde vyšla vyšší než 0,05).

Třetí věkovou kategorií jsou lidé ve věku 40 – 49 let, ti tvoří 24 % z celkového souboru respondentů. V párovém srovnání v této skupině zvítězil s devíti body (čtyři vítězství a jedna remíza) Pavel Fischer, na druhém místě se sedmi body (tři vítězství a jedna remíza) Jiří Drahoš, na třetím místě byl Michal Horáček se šesti body (tři vítězství), na čtvrtém místě se pak umístil Marek Hilšer se čtyřmi body (dvě vítězství), Miloš Zeman získal dva body (jedno vítězství), Mirek Topolánek nedostal žádný bod. V reálné volbě respondenti nejvíce volili Jiřího Drahoše (30 % hlasů), na druhém místě pak Miloše Zemana (22 %), na třetím Michala Horáčka (15 % hlasů), na čtvrtém Pavla Fischera (11 %) a na pátém místě Marka Hilšera (10 %). Ve druhém kole pak podle reálné volby této skupiny respondentů zvítězil Jiří Drahoš s 64 % hlasy, Miloš Zeman by byl druhý (36 %). V párovém srovnání

ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 64 % oproti Zemanovým 46 %, stejně jako v prvním a druhém kole, logicky zde nemůžeme zamítnouta alternativní hypotézu H2, statisticky významný vztah mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole se zde neprokázal.

Čtvrtou věkovou kategorií jsou respondenti ve věku 50 – 59 let, kteří tvoří 20 % z celkového souboru. V párovém srovnání nejvíce preferovali Zemana a Fischera, Zeman získal osm bodů (tři vítězství a dvě remízy), Fischer rovněž osm bodů (čtyři vítězství), Drahoš získal sedm bodů (tři vítězství a jedna remíza), Horáček získal tři body (jedno vítězství a jedna remíza), Topolánek a Hilšer pak každý získal po jednom bodu (Topolánek jedno vítězství a Hilšer dvě remízy). V reálné volbě pak tato skupina respondentů v prvním kole volila Miloše Zemana (36 % hlasů), následně Jiřího Drahoše (23 % hlasů), Pavla Fischera (13 %), Marka Hilšera (11 %), na pátém místě pak Michala Horáčka (9 %). V druhém kole volili Miloše Zemana (53 % hlasů) oproti Drahošovi (47 %). Ve výsledku párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zde byla remíza. V párovém srovnání Zeman získal 50 % a v reálné volbě ve druhém kole 53 %, nepotvrdil se zde statisticky významný rozdíl a nemůžeme zamítnout alternativní hypotézu H2.

Další věkovou skupinou jsou lidé ve věku 60 – 69 let, kteří tvoří 29 % z celkového počtu respondentů. Podle párového srovnání by u této věkové kategorie na prvním místě byl Miloš Zeman s deseti body (pět vítězství), na druhém místě Pavel Fischer se sedmi body (tři vítězství a jedna remíza), na třetím místě Jiří Drahoš se šesti body (tři vítězství), na čtvrtém místě Marek Hilšer se čtyřmi body (jedno vítězství a dvě remízy), na pátém místě pak Michal Horáček se třemi body (jedno vítězství a jedna remíza). Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě pak respondenti v prvním kole nejvíce volili Miloše Zemana (43 % hlasů), následně Jiřího Drahoše (17 % hlasů), na třetím a čtvrtém místě se stejným počtem procent Marka Hilšera a Michala Horáčka (11 %), na pátém Pavla Fischera (8 % hlasů). Ve druhém kole respondenti opět nejvíce volili Miloše Zemana (59 %) oproti Jiřímu Drahošovi (41 %). Ve výsledku dvojice Zeman vs. Drahoš v párovém srovnání pak zvítězil Miloš Zeman a to s četností 65 % oproti Drahošovým 35 % a nepotvrdil se zde statisticky významný rozdíl mezi výsledkem párového srovnáním a reálnou volbou ve druhém kole.

Poslední kategorií v proměnné věk jsou respondenti ve věku 70 a více let, ti tvoří 7 % z celkového počtu respondentů. V metodě párového srovnání dostal nejvíce bodů kandidát Pavel Fischer, získal devět bodů (čtyři vítězství a jedna remíza), na druhém místě pak Miloš Zeman s osmi body (tři vítězství a dvě remízy), třetí nejvyšší počet bodů měl Michal Horáček se šesti body (tři vítězství), následně Drahoš s pěti body (dvě vítězství a jedna remíza), dále Mirek Topolánek se čtyřmi body (dvě vítězství). Marek Hilšer nezískal v této kategorii žádný bod. V reálné volbě v prvním kole nejvíce hlasů získal Miloš Zeman (46 % hlasů), a druhém místě Jiří Drahoš (19 %), na třetím Pavel Fischer (15 %), na čtvrtém a pátém místě pak Horáček a Hilšer (8 % hlasů). Ve druhém kole prezidentských voleb pak získali Miloš Zeman a Jiří Drahoš shodné procento hlasů, oba 50 %. Nutno říci, že v metodě párového srovnání vyšel výsledek srovnatelně s druhým kolem voleb, Zeman s Drahošem byli ve dvojici mezi sebou v remíze, nezamítáme tedy alternativní hypotézu H₂, nebyl zde nalezen statisticky významný vztah mezi výsledkem párového srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole.

Pohlaví

Další proměnnou, jejíž kategorie jsou porovnávány, je pohlaví. Muži tvoří 45 % respondentů v souboru, v metodě párového srovnání u mužů nejvíce bodů získal Pavel Fischer s deseti body (pět vítězství), na druhém místě pak s osmi body Jiří Drahoš (čtyři vítězství), na třetím místě Marek Hilšer s šesti body (tři vítězství), na čtvrtém s počtem čtyř bodů Miloš Zeman (dvě vítězství) a na pátém Michal Horáček se dvěma body v jednom vítězství. Mirek Topolánek nedostal žádný bod. V reálné volbě respondenti v prvním kole volili Miloše Zemana (31 % hlasů), na druhém místě Jiřího Drahoše (27 %), na třetím Pavla Fischera (12 %), na čtvrtém Michala Horáčka (11 %), na pátém pak Marka Hilšera (9 % hlasů). V druhém kole prezidentských voleb pak u této kategorie respondentů zvítězil Drahoš s 58 % hlasy oproti Zemanovi (41 % hlasů). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zde získal pomyslné vítězství Drahoš, oproti Zemanovi měl 55 %, což se v porovnání s reálnou volbou ve druhém kole neprokázalo jako statisticky významný rozdíl (signifikance zde vyšla vyšší než 0,05), nezamítáme tedy alternativní hypotézu H₂.

Ženy tvoří 55 % z celkového počtu respondentů, v párovém srovnání u této kategorie nejvíce bodů získal Jiří Drahoš, a to maximální počet deseti bodů (pět vítězství), kandidáti Pavel Fischer, Miloš Zeman a Marek Hilšer získali shodný počet, všichni tři po šesti (tři vítězství za každého), Michal Horáček získal dva body v jednom vítězství a Mirek Topolánek v této kategorii nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole u žen zvítězil Miloš Zeman s 30 % hlasy, na druhém místě Jiří Drahoš s 27 % hlasy, na třetím místě pak Marek Hilšer se 14 %, na čtvrtém Pavel Fischer s 13 % a na pátém Michal Horáček s 10 % hlasy. Ve druhém kole prezidentské volby ženy naopak více volily Jiřího Drahoše než Miloše Zemana. Drahoš získal 55 % hlasů, Zeman 45 %. V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 58 % hlasy oproti Zemanovým 42 %, signifikance zde vyšla vyšší než 0,05, porovnané výsledky obou jednotlivých kandidátů v metodě párového srovnání a reálné volby respondentů ve druhém kole zde neprokázaly statisticky významný rozdíl, nezamítáme zde tedy alternativní hypotézu H2.

Kraj

Poslední proměnnou, ve které budou porovnávány jednotlivé kategorie, je kraj, kde respondent žije.

V Praze žije celkem 10 % z celkového počtu respondentů v souboru. U obyvatel Prahy v metodě párového srovnání nejvyšší počet bodů získal Jiří Drahoš s devíti body (čtyři vítězství a jedna remíza), druhý nejvyšší počet bodů získal Pavel Fischer s osmi body (tři vítězství a dvě remízy), na třetím místě byli shodně se šesti body Michal Horáček a Marek Hilšer (Horáček získal tři vítězství, Hilšer získal dvě vítězství a dvě remízy). Následoval Mirek Topolánek se dvěma body (dvě remízy). Miloš Zeman získal jeden bod v remíze. V reálné volbě v prvním kole pak tato skupina respondentů nejvíce volila Jiřího Drahoše, který získal 30 % hlasů, na druhém místě se umístil Miloš Zeman s 28 % hlasy, na třetím pak Pavel Fischer s 18 % a na čtvrtém Michal Horáček, který získal 15 % hlasů. Ve druhém kole 62,5 % respondentů volilo Jiřího Drahoše oproti Miloši Zemanovi (36,5 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 64 %, což se statisticky významně neliší od reálné volby druhého kola. Nezamítáme zde alternativní hypotézu H2.

Dalším krajem je kraj Středočeský, jeho obyvatelé tvoří 11 % respondentů v souboru.

V párovém srovnání v této kategorii nejvíce bodů získal Jiří Drahoš (osm bodů, čtyři vítězství), druhý nejvyšší počet výsledků získali Marek Hilšer a Pavel Fischer se sedmi body (Hilšer získal dvě vítězství a tři remízy, Fischer tři vítězství a jednu remízu). Michal Horáček získal pět bodů (dvě vítězství a jedna remíza), následoval Miloš Zeman se dvěma body (jedno vítězství) a Mirek Topolánek s jedním bodem v remíze. V reálné volbě v prvním kole tito respondenti na první místo zvolili Jiřího Drahoše (37 % hlasů), na druhé pak Miloše Zemana (21 %), Marek Hilšer a Michal Horáček získali shodně 12 %, následně Pavel Fischer a Mirek Topolánek se 7 % pro každého. Ve druhém kole prezidentských voleb respondenti volili Drahoše s 67 % hlasy oproti Zemanovým 33 %. V párovém srovnání ve dvojici vyhrál Drahoš (72 %) nad Zemanem (28 %), oproti druhému kolu voleb se zde neprokázal statisticky významný rozdíl a nezamítáme H2.

Z Jihočeského kraje je v souboru celkem 6 % respondentů, v párovém srovnání u této kategorie nejvyšší počet devíti bodů získal Jiří Drahoš (čtyři vítězství a jedna remíza), Pavel Fischer získal šest bodů (jedno vítězství a čtyři remízy). Třetí nejvyšší počet bodů získali Marek Hilšer a Michal Horáček (oba pět bodů, dvě vítězství a jednu remízu), Mirek Topolánek získal tři body (jedno vítězství a jedna remíza), Miloš Zeman získal dva body ve dvou remízách. V reálné volbě v prvním kole pak respondenti v této kategorii nejvíce volili Miloše Zemana (38 %), na druhém místě Jiřího Drahoše (29 %), na třetí místo zvolili Michala Horáčka (13 %) a na čtvrté místo Marka Hilšera (8 %). Ve druhém kole prezidentských voleb pak 62,5 % z této kategorie respondentů zvolila Drahoše oproti Zemanovi (37,5 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zde bod získal Drahoš (73 %) oproti Zemanovi (37 %), rozdíl zde byl prokázán velmi slabý, takže alternativní hypotézu H2 nezamítám.

Dalším krajem je kraj Plzeňský, 8 % respondentů je z této kategorie. V párovém srovnání u této skupiny nejvíce bodů získali Jiří Drahoš a Pavel Fischer, oba získali devět bodů (čtyři vítězství a jedna remíza). Čtyři body shodně získali Miloš Zeman a Michal Horáček (oba dvě vítězství). Po dvou bodech pak získali Mirek Topolánek a Marek Hilšer (oba měli jedno vítězství). V reálné volbě pak nejvíce respondentů z této kategorie volilo Jiřího Drahoše (25 %). Následně volili Pavla Fischera a Miloše Zemana, oba kandidáti získali 22 %. Michala Horáčka volilo 13 % respondentů, Marka Hilšera pak 9 % respondentů. Ve

druhém kole zde zvítězil Jiří Drahoš s 69 % oproti Miloši Zemanovi s 31 % hlasů. V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 67 %, což s reálnou volbou respondentů ve druhém kole neprokazuje statisticky významný rozdíl se signifikancí vyšší než 0,05. Nezamítám zde tedy alternativní hypotézu H2.

Karlovarský kraj je u respondentů zastoupen v 5 %, v párovém srovnání u této kategorie nejvíce bodů (maximální počet deseti bodů) získal Miloš Zeman (pět vítězství). Mirek Topolánek získal sedm bodů (tři vítězství a jednu remízu), Pavel Fischer získal pět bodů (dvě vítězství a jednu remízu), Jiří Drahoš získal tři body (jedno vítězství a jedna remíza), Michal Horáček získal dva body (jedno vítězství) a Marek Hilšer získal jeden bod v remíze. V reálné volbě pak u této skupiny voličů zvítězil Miloš Zeman s 53 % hlasů, následně volili Pavla Fischera a Jiřího Drahoše – oba volilo shodně 16 % respondentů v této kategorii. Marek Hilšer získal 11 % hlasů a Mirek Topolánek 5 % hlasů. Ve druhém kole prezidentských voleb zde získal nejvyšší počet hlasů Miloš Zeman (58 %) oproti Jiřímu Drahošovi (42 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš získal bod Zeman se 64 %, v porovnání s reálnou volbou ve druhém kole zde nebyl nalezen statisticky významný rozdíl, takže nezamítám alternativní hypotézu H2.

Další kategorií jsou voliči z ústeckého kraje, kteří tvoří 9% z celkového počtu respondentů. V párovém srovnání zde nejvíce bodů (9) Jiří Drahoš (čtyři vítězství a jedna remíza), druhý nejvyšší počet bodů měli shodně Miloš Zeman a Pavel Fischer – oba šest bodů (Zeman dvě vítězství a dvě remízy, Fischer tři vítězství). Stejný počet čtyř bodů získali Michal Horáček a Marek Hilšer (Horáček dvě vítězství a Hilšer jedno vítězství a dvě remízy). Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole prezidentských voleb zde získal Jiří Drahoš 40 % hlasů, Miloš Zeman získal 23 % hlasů, Michal Horáček 14 % a Marek Hilšer 9 % hlasů. Ve druhém kole pak zvítězil Drahoš s počtem 63 % hlasů oproti Zemanovi (37 %). V párovém srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš byli kandidáti v remíze, oba získali 50 %, což se od reálné volby respondentů ve druhém kole liší, což ukázal i jednovýběrový t-test -v obou hodnotách zde byla signifikance nižší než 0,05, takže zamítáme H2, která předpovídá, že párové srovnání může predikovat výsledek druhého kola voleb a nepředpokládá statisticky významný vztah mezi druhým kolem a párovým srovnáním.

One-Sample Test						
Test Value = 50						
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
Zeman_roz	-12,030	29	,000	-13,00000	-15,2102	-10,7898

Příloha č. 8¹⁷

Následující kategorií je Liberecký kraj, v souboru je z něj něco přes 4 % respondentů. V párovém srovnání zde nejvyšší počet bodů získal Miloš Zeman (osm bodů, čtyři vítězství), na druhém místě Jiří Drahoš se sedmi body (tři vítězství a jedna remíza), na třetím místě Pavel Fischer se šesti body (tři vítězství). Michal Horáček získal čtyři body (dvě vítězství), Marek Hilšer získal tři body (jedno vítězství a jedna remíza) a Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě pak respondenti v prvním kole nejvíce volili Miloše Zemana (47 %), dále Jiřího Drahoše (27 %), zbylí kandidáti měli každá pod deset procent hlasů, přibližně shodné počty. Ve druhém kole pak nejvíce hlasů získal Miloš Zeman s 53 % hlasů oproti Jiřímu Drahošovi (47 %). V párovém srovnání zde Miloš Zeman zvítězil v páru nad Jiřím Drahošem a porazil ho i v obou kolech reálné volby prezidenta u respondentů v této kategorii. V páru s Drahošem měl Zeman 67 %, což se statisticky liší od reálné volby druhého kola a zamítáme zde alternativní hypotézu H2. Výsledek v páru zde ale mohl ovlivnit velmi malý počet voličů z Libereckého kraje.

Respondenti v kategorii Královéhradecký kraj tvoří 7 % z celkového souboru. V párovém srovnání u této skupiny nejvyšší počet bodů získal Jiří Drahoš (osm bodů, čtyři vítězství), se sedmi body by na druhém místě Pavel Fischer (tři vítězství a jedna remíza), třetí nejvyšší výsledek měl Miloš Zeman (šest bodů, tři vítězství), Michal Horáček získal pět bodů (dvě vítězství a jedna remíza). Marek Hilšer získal čtyři body (dvě vítězství) a Mirek

¹⁷ Rozdíl Zemanova výsledku ve druhém kole reálné volby za Plzeňský kraj a hodnotou párového srovnání ve dvojici s Drahošem (50 %).

Topolánek nezískal bod žádný. V reálné volbě v prvním kole prezidentských voleb tato skupina respondentů nejvíce volila Miloše Zemana (33 % hlasů), na druhém místě Jiřího Drahoše (30 %). Michal Horáček byl na třetím místě (15 %) a na čtvrtém místě Pavel Fischer (11 %). Ve druhém kole u této skupiny zvítězil Drahoš s 56 % hlasů oproti Zemanovi s 44 %. V párovém srovnání ve dvojici Drahoš vs. Zeman zvítězil Drahoš s 59 %, v porovnání s výsledkem druhého kola zde nebyl nalezen statisticky významný rozdíl a nezamítáme alternativní hypotézu H2.

Respondenti žijící v Pardubickém kraji tvoří 5 % z celkového souboru respondentů. V párovém srovnání u této skupiny nejvíce bodů získal Jiří Drahoš (deset bodů, pět vítězství), následuje Miloš Zeman s osmi body (čtyři vítězství), Pavel Fischer a Marek Hilšer získali shodný počet pěti bodů (oba dvě vítězství a jednu remízu). Michal Horáček získal dva body (jedno vítězství) a Mirek Topolánek nezískal bod žádný. V reálné volbě v prvním kole pak u této skupiny respondentů zvítězil Jiří Drahoš s 31 % hlasů, Miloš Zemana a Marek Hilšera zde shodně volilo 19 % respondentů. Pavla Fischera volilo 13 % a Michala Horáčka 6 % respondentů. Ve druhém kole to v této kategorii dopadlo nerozhodně, polovina volila Drahoše a polovina Zemana. Pokud výsledek dvojice Zeman vs. Drahoš porovnáme s výsledky v párovém srovnání, jen těsně vede Drahoš nad Zemanem, porovnání počtu vítězství párového srovnání těchto dvou kandidátů je velmi vyrovnané a nebyl zde nalezen statisticky významný vztah, ale vzhledem k malému počtu respondentů tento výsledek může být zkreslený.

Další kategorií je kraj Vysočina se zastoupením 5 % respondentů ze souboru. V této kategorii v párovém srovnání nejvyšší počet osm bodů získali Pavel Fischer a Jiří Drahoš (oba po čtyřech vítězstvích), druhý nejvyšší počet sedmi bodů získal Michal Horáček (tři vítězství a jedna remíza), následuje Miloš Zeman se třemi body (jedno vítězství a jedna remíza) a Marek Hilšer se dvěma body (jedno vítězství). V reálné volbě zde v prvním nejvyšší počet hlasů měl Miloš Zeman (29 %), následuje Jiří Drahoš a Pavel Fischer se shodným počtem hlasů (24 %), zbylí kandidáty měli všichni kolem sedmi procent. Ve druhém kole naopak v této skupině voličů zvítězil Drahoš s 59 % hlasů oproti Zemanovi (41 %), což odpovídá párovému srovnání, kde ve dvojici Drahoš vs. Zeman v celkovém počtu prvenství zvítězil Drahoš s 58 %, jednovýběrový t-test pak ukázal, že se hodnota

z párového srovnání neliší od reálné volby respondentů ve druhém kole, nezamítáme tedy alternativní hypotézu H2.

V kategorii Jihomoravský kraj je zastoupeno 7 % z celkového počtu respondentů. V této skupině v párovém srovnání nejvíce bodů získal Pavel Fischer (deset bodů a pět vítězství v páru), na druhém místě byl Jiří Drahoš s osmi body (čtyři vítězství), dále pak Michal Horáček se čtyřmi body (dvě vítězství), Marek Hilšer a Mirek Topolánek získali tři body (jedno vítězství a jedna remíza). Miloš Zeman v této kategorii nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole pak respondenti nejvíce volili Jiřího Drahoše (39 % hlasů), na druhém místě Pavla Fischera (18 %), na třetím místě Miloše Zemana (14 % hlasů), na čtvrtém místě Michala Horáčka (11 %). Ve druhém kole prezidentských voleb pak 64 % těchto respondentů volilo Drahoše oproti Zemanovi (36 %). V metodě párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Jiří Drahoš s 63 % a v testu nebyl prokázán statisticky významný rozdíl od výsledku druhého kola, nezamítáme zde alternativní hypotézu H2.

Další kategorií je Olomoucký kraj, obyvatelé tohoto kraje tvoří 5 % z celkového souboru respondentů. V párovém srovnání zde nejvyšší počet osmi bodů získali shodně Jiří Drahoš a Marek Hilšer (oba po čtyřech vítězstvích), následně se šesti body Pavel Fischer (tři vítězství), Miloš Zeman a Michal Horáček získali oba po čtyřech bodech (dvě vítězství). Mirek Topolánek zde nezískal žádný bod. V reálné volbě v prvním kole prezidentských voleb nejvíce hlasů získal Miloš Zeman (35 %), na druhém místě Marek Hilšer (29 %) a na třetím a čtvrtém místě shodně Jiří Drahoš (12 %) a Michal Horáček (12 %). V druhém kole respondenti naopak zvolili Drahoše (59 % hlasů) oproti Zemanovi (41 %). Druhé kolo tak koresponduje s výsledkem metody párového srovnání, kde ve dvojici Zeman vs. Drahoš zvítězil Drahoš s 55 % nad Zemanem (45 %), zároveň zde nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi výsledkem v párovém srovnání a reálnou volbou druhého kola, nezamítáme tedy H2. Vzhledem k nízkému počtu respondentů ale mohlo dojít ke zkreslení.

Předposlední kategorií v proměnné je Zlínský kraj, respondenti zde žijící tvoří 5 % z celkového souboru. V párovém srovnání v této skupině voličů zvítězil Miloš Zeman

s počtem osmi bodů (tři vítězství a dvě remízy), na druhém místě byl Pavel Fischer se sedmi body (dvě vítězství s třemi remízami), na třetím místě se pak umístil Jiří Drahoš (dvě vítězství a dvě remízy), na místě čtvrtém s pěti body byl Michal Horáček (dvě vítězství a jedna remíza), Mirek Topolánek a Marek Hilšer měli shodně dva body, oba získané ve dvou remízách. V reálné volbě prvního kola prezidentské volby respondenti v této kategorii nejvíce volili Miloše Zemana (40 %), následně na druhé místo Marka Hilšera (20 %), dále Jiřího Drahoše (15 %). Zbylí kandidáti měli kolem pěti procent hlasů. Ve druhém kole pak 65 % respondentů volilo Miloše Zemana oproti Jiřímu Drahošovi (35 %). V párovém srovnání zde byla remíza, což se odchyľuje od výsledků reálné volby, stejně jako jednovýběrový t-test ukázal, že zde existuje statisticky významný rozdíl mezi výsledkem druhého kola a párovým srovnáním. Vzhledem k nízkému počtu respondentů může být výsledek nepřesný.

Respondenti Moravskoslezského kraje tvoří 14 % z celkového souboru. V metodě párového srovnání zde největší počet bodů získal Miloš Zeman (celkem deset bodů, pět vítězství), na druhém místě byl pak Pavel Fischer s osmi body (čtyři vítězství), třetí nejvyšší počet bodů měl Jiří Drahoš se šesti body (tři vítězství), Marek Hilšer dosáhl čtyř bodů (dvě vítězství), následně Michal Horáček se dvěma body (jedno vítězství). Mirek Topolánek nezískal žádný bod. V reálné volbě pak v prvním kole respondenti na prvním místě volili Miloše Zemana - 42 % z této kategorie dotázaných by jej volila. Na druhém místě s 22 % byl Jiří Drahoš, na třetím místě pak Pavel Fischer s 13 %. Michal Horáček a Marek Hilšer pak oba shodně získali 9 % hlasů. Ve druhém kole 58 % respondentů volila Zemana oproti Drahošovi (42 %), v párovém srovnání rovněž zvítězil ve dvojici Zeman (65 %) nad Drahošem (35 %), existuje zde však slabý rozdíl, takže hypotézu H2 zamítáme.

4.2.1 Shrnutí skupin

Při bližší analýze jednotlivých skupin se zde ve většině kategoriích ukázaly shodné výsledky párového srovnání (dvojice Zeman a Drahoš) a druhého kola prezidentských voleb. Ve všech kategoriích v proměnné „PS_2017“ nezamítáme alternativní hypotézu H2, která předpokládá, že metoda párového srovnání je schopna predikovat výsledek druhého kola voleb. Ve většině kategorií se zde neprokázal statisticky významný rozdíl v porovnání

páru Zeman vs. Drahoš a výsledků reálné volby respondentů ve druhém kole prezidentských voleb (celkem pak ve 36 kategoriích ze 42), naopak zamítám alternativní hypotézu H1, která předpokládá schopnost metody párového srovnání predikovat výsledky prvního kola voleb. Neprokázala se zde souvislost párového srovnání a první volby.

V proměnné „PS_2017“ u všech kategorií nezamítáme alternativní hypotézu H2, která předpokládá schopnost metody párového srovnání predikovat druhé kolo voleb a nepředpokládá statisticky významný rozdíl mezi výsledkem metody párového srovnání a reálnou volbou respondentů ve druhém kole prezidentských voleb. Např. u voličů strany TOP 09 Zeman nezískal ani jedno vítězství s žádným kandidátem, tedy má 0 % s každým jednotlivým kandidátem a zároveň v reálné volbě žádný z respondentů neuvedl, že by Zemana volil, a to ani v jednom kole.

V proměnné „vzdělání“ respondenti bez maturity volili v obou kolech nejvíce Zemana, v párovém srovnání zde Zeman měl nejvyšší počet bodů a v porovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš získal v párovém srovnání vítězství Zeman. U středoškoláků měli Zeman a Drahoš v párovém srovnání shodný počet bodů (oba získali osm bodů), zároveň druhé kolo bylo vcelku vyrovnané – Zeman zde získal 48 % hlasů a Drahoš 52 % a i jednovýběrový t-test zde neprokázal statisticky významný rozdíl mezi výsledky. U vysokoškoláků zvítězil v obou kolech Drahoš, ale v párovém srovnání Fischer, v páru Zeman vs. Drahoš ale získal bod Drahoš nad Zemanem (v páru měl Drahoš 82 % hlasů oproti Zemanovým 18 %), stejně tak ve druhém kole zvítězil Drahoš s 65 % hlasů. U velikosti bydliště respondentů zde výsledky párového srovnání korespondovaly s výsledky druhého kola prezidentské volby. Pokud v páru zvítězil Drahoš nad Zemanem, byl až na jednu kategorii (více jak 100 tisíc obyvatel) ve všech kategoriích i vítězem druhého kola a naopak. Zároveň tam, kde měli shodu, byly výsledky vcelku vyrovnané, a to s maximálním rozdílem 5 % a se signifikancí vyšší než 0,05 v jednovýběrovém t-testu (není zde potvrzen statisticky významný rozdíl od reálného výsledku respondentů v druhém kole). U rozdělení podle proměnné „věková kategorie“ rovněž výsledky párového srovnání predikovaly i výsledek reálné volby respondentů ve druhém kole, a to v pěti kategoriích ze šesti. Ve čtyřech kategoriích párové srovnání odhadlo výhru Zemana nebo Drahoše ve druhém kole, v jedné kategorii zde byla přesně určená remíza, kde opravdu oba kandidáti získali ve druhém kole shodný počet hlasů a signifikance zde vyšla vyšší než 0,05, takže nepotvrdila významný rozdíl. V kategorii „50 – 59 let“ pak byla výsledkem párového srovnání remíza mezi

Zemanem a Drahošem, v reálné volbě byl pak rozdíl mezi jejich hlasy 6 %, zároveň signifikance v jednovýběrovém t-testu nepotvrdila statisticky významný rozdíl mezi výsledkem v páru a reálnou volbou skupiny respondentů v druhém kole prezidentských voleb.

ZÁVĚR

V době mezi dvěma koly prezidentských voleb jsem se respondentů pomocí druhého dotazníku ptala na jejich reálnou volbu v kole prvním, po skončení druhého kola jsem se pak stejného souboru respondentů ptala na jejich volbu v kole druhém. Mám tedy srovnání jejich deklarované volby za obě kola s jejich výsledky v metodě párového srovnání.

Je nutné dodat, že experiment nepracuje s dostatečně reprezentativními daty, v souboru respondentů zvítězil Drahoš, ale v reálných volbách zvítězil Zeman. Práce se věnuje odhadu výsledku voleb metodou párového srovnání u dotázaných respondentů, u kterých známe jejich reálnou volbu.

V párovém srovnání tedy zvítězil Jiří Drahoš, soubor respondentů v prvním kole prezidentských voleb volil Miloše Zemana, když ale došlo na srovnání druhého kola, kde kandidáti stanuli vedle sebe stejně jako v metodě párového srovnání, výsledky byly shodné. Stejný soubor respondentů ve druhém kole nejvíce volil Jiřího Drahoše. V metodě párového srovnání, když proti sobě byli ve dvojici kandidáti Jiří Drahoš versus Miloš Zeman, Drahoš měl 57 % vítězství nad Zemanem oproti Zemanovým 43 % („bod“ zde tedy získal Jiří Drahoš). Pokud tedy porovnáme, že metoda párového srovnání zde simulovala skutečnou volbu, jejíž výsledky se pak shodují ne s prvním kolem, kde bylo devět kandidátů, ale s kolem druhým, kde nastala situace porovnání kandidátů v přímém konfliktu proti sobě, výsledky s druhým kolem a reálnou deklarovanou volbou respondentů se zde shodují, reálně ve druhém kole prezidentských voleb volilo Drahoše 56,4 % z celkového počtu respondentů. Zároveň zde má Drahoš nejvyšší počet prvenství, na druhém místě pak Zeman. Nezamítáme zde tedy alternativní hypotézu H₂, která předpokládá schopnost metody párového srovnání predikovat výsledky druhého kola prezidentských voleb. Statisticky významný rozdíl zde nebyl nalezen a můžeme říct, že párové srovnání zde odhadlo výsledek druhého kola voleb v souboru respondentů.

V porovnání jednotlivých sociodemografických kategorií pak v 86 % případů nebyl nalezen statisticky významný rozdíl s výsledky párového srovnání s druhým kolem prezidentských voleb (ve 36 případech zde byla zamítnuta H2, v šesti případech zamítnuta nebyla). Pokud jeden z kandidátů Zeman nebo Drahoš zvítězil nad tím druhým v párovém srovnání v 93 % případů tak zvítězil i v reálné volbě respondenta ve druhém kole, zároveň pokud zde byla v párovém srovnání shoda, byla shoda i ve volbě v druhém kole nebo byl výsledek vcelku vyrovnaný (ne více než 6% rozdíl). Nejvíce pak v párovém srovnání vycházely kategorie podle proměnné „PS_2017“ a věkové kategorie.

Ve výsledku Likertovy škály u respondentů zvítězil Jiří Drahoš, kde na otázku, do jaké míry by kandidát hájil respondentovy zájmy na škále 1 – 7, měl nejvyšší průměr, a to 4,6 (rovněž měl nejvyšší medián a modus). Zeman měl oproti Drahošovi průměr 4, stejně jako medián, Drahoš měl medián 5. Nejčastější hodnotou u Zemana byla 1, u Drahoše hodnoty 6 a 7 (každou z těchto hodnot volilo 19 % respondentů) [tabulka 122]. Stejně tak v párovém srovnání dostal Drahoš nejvíce bodů.

U nerozhodnutých voličů nebylo dostatečné množství případů pro potvrzení hypotézy. Zároveň zde metoda jen částečně odhadla výsledek, proto alternativní hypotézu H3 musíme zamítnout. Nemůžeme zde tedy tvrdit, že metoda párového srovnání dokáže predikovat výsledky voleb u nerozhodnutých voličů.

V párovém srovnání nejvíce bodů dostal Drahoš, na druhém místě Fischer, na třetím Zeman, na čtvrtém Hilšer a Horáček a na šestém Topolánek. V reálné volbě byl první Zeman, druhý Drahoš, třetí Fischer, čtvrtý Hilšer, pátý Horáček a šestý Topolánek. Ve volbě deklarované byl první Zeman, druhý Drahoš, třetí Horáček, čtvrtý Fischer, pátý Topolánek a šestý Hilšer. První volba lépe odhadla prvenství Zemana a Drahoše na druhém místě. Naopak první volba lehce nadhodnotila Topolánka a podhodnotila Hilšera - v párovém srovnání získali Horáček a Hilšer shodný počet bodů, shodně jako v reálné volbě - Horáček získal 10,5 %, Hilšer 11,2 %. Protože ale párové srovnání nedokázalo určit prvenství Zemana a naopak nadhodnotilo Drahoše a Fischera, musím alternativní hypotézu H4 pro první kolo zamítnout. Metoda párového srovnání v prvním kole prezidentské volby neurčuje výsledek lépe než první volba.

V porovnání s deklarovanou volbou, kterou respondenti uváděli před volbou reálnou, pak párové srovnání v kole druhém dokázalo oproti první volbě odhadnout výsledek o něco

přesněji. V deklarované volbě byl příklon k Zemanovi o něco silnější než ve volbě reálné. V otázce, koho by respondent volil ve druhém kole, deklarovalo volbu Zemana 38 % respondentů a Drahoše 54 %, 8 % respondentů uvedlo, že neví. V přepočtu na volební model by to pak bylo 59 % pro Drahoše a 38 % pro Zemana, párové srovnání zde tedy vychází přesněji než první volba. Alternativní hypotézu H4 zde tedy nezamítáme, to znamená, že metoda párového srovnání zde dokázala lépe odhadnout výsledek druhého kola než první volba.

Metoda párového srovnání je velmi náročná na výpočty, pokud se podívám na časovou náročnost oproti první volbě (kdy respondent sdělí budoucí volbu), je metoda párového náročnější. Projevilo se i hlavní riziko metody párového srovnání, a to nadhodnocení neutrálních kandidátů nebo kandidátů, o kterých nejsou experti dostatečně informováni. V analýze jsem pracovala se šesti kandidáty a nejmenší znalost respondenti projevovali u Marka Hilšera, zároveň nejvíce neutrální byli u Pavla Fischera a Marka Hilšera. Tito kandidát byli pak v jednotlivých soudech nadhodnocováni oproti reálné volbě.

Zároveň v tomto případě metoda párového srovnání nedokázala predikovat výsledky prvního kola prezidentských voleb. Zde tedy zamítáme alternativní hypotézu H1, která předpokládá schopnost metody párového srovnání predikovat výsledky prvního kola prezidentských voleb a nepředpokládá zde statisticky významný rozdíl mezi výsledkem volby respondentů v prvním kole a výsledkem metody párového srovnání. V tomto případě vychází, že metoda párového srovnání neodhadla výsledek prvního kola a není tedy vhodná k predikci výsledků např. jednokolových voleb s více kandidáty.

Vzhledem k tomu, že ale nulovou hypotézu nezamítám pro druhé kolo volby, kde H0 předpokládá, že není statisticky významný rozdíl (signifikance zde vyšla vyšší než 0,05) a kde zamítám alternativní hypotézu H2, kde se výsledek reálné volby ve druhém kole významně nelišil od výsledku metody párového srovnání ve dvojici Zeman vs. Drahoš, je možno předpokládat vhodnost metody u více-kolových voleb nebo takových voleb, které vybírají mezi dvěma kandidáty či jakýmikoli dvěma stimuly hodnocenými experty.

Summary

The method of paired comparison has not proved the prediction of the first round of the election (there was a statistical difference between the result of the method and the real choice), but it worked for the second round of the presidential election. The method of Paired comparison has predicted the winner (in the group of responders). In the real choice of responders, Zeman had 43,6 % and Drahoš had 56,4 %. The method has predicted in the pair Zeman vs. Drahoš statistically similar result – 43 % for Zeman and 56 % for Drahoš. We have to reject alternative hypothesis H1, but we do not reject alternative hypothesis H2.

If we compare different socio-demographic categories, 86 % of the cases did not find a statistically significant difference according to the results of the pair comparison with the second round of the presidential elections (in 36 cases the H2 was rejected here, in 6 cases it was not rejected). If one of the candidates (Zeman or Drahoš) won in the paired comparison, in 93% of cases he won the real choice.

In the group of undecided voters, there were not enough cases to confirm the hypothesis. At the same time, the method only partially estimated the result, so we have to reject the alternative hypothesis H3.

Drahoš scored the most points, second place took Fischer, third one Zeman, fourth Hilšer and Horáček and sixth Topolánek. The real choice was the first Zeman, the second Drahoš, the third Fischer, the fourth Hilšer, the fifth Horáček and the sixth Topolánek. Zeman won the first round of real election (in the group of participants), the second was Drahoš, the third one was Horáček, the fourth was Fischer, the fifth was Topolánek and the sixth was Hilšer.

Compared to the declared option that the respondents reported before the real option, the paired comparison in the second round proved far more accurate than the first option. In the declared election, the shift towards Zeman was a little stronger than in the choice of real. On the question of who the respondent would vote for in the second round, 38% of the respondents declared the choice of Zeman, and Drahoš 54 %, 8 % of the respondents

said they did not know. In turned, the election model would be 59 % for Drahoš and 38 % for Zeman, so the pairing here is more accurate than the first choice. Therefore, we do not oppose the alternative hypothesis H4 here.

According to the results of the method and real choice of these responders, it is possible to assume the suitability of the method in multi-round elections or such choices that they choose between two candidates or any two stimuli evaluated by experts.

Použitá literatura

BAILEY, Kenneth D. *Methods of social research*. 3rd ed. London: Collier Macmillan, The free press: 1987. ISBN 0-02-901450-6.

BELL, Martin. Questioning. In *The Philosophical Quarterly*, 1950. Vol. 25, No. 100 (Jul., 1975), pp. 193-212

BRADOVÁ, Eva. LEBEDA, Tomáš. „*Nerohodnutí voliči a volební kampaň*“. Pp. 111-132 in Lebeda, Tomáš, Lukáš Linek, Pat Lyons, Klára Vlachová et al. *Voliči a volby 2006*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 234 s. ISBN 978-80-7330-126-2.

BRAMLEY, Tom. OATES, Tim. *Rank ordering and paired comparisons*. Cambridge [online]. 2010 [citováno dne 2018-12-1] Dostupné z: <http://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/125350-summary-of-rank-ordering-and-paired-comparisons-research.pdf>

BRAMLEY, Tom, Bell, J.F., and Pollitt, A. (1998) *Education Research and Perspectives*, 25, 2, 1-23

BRAMLEY, Tom. A Rank-Ordering Method for Equating Tests by Expert Judgment. University of Cambridge [online]. 2005 [citováno dne 2018-12-1]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/f92f/5c8448510a1088e961427ea0b65ce0567167.pdf>

BRAMLEY, T. (2007) In: P. Newton, J. Baird, H. Goldstein, H. Patrick, and P. Tymms (Eds.), *Techniques for monitoring the comparability of examination standards*, 246-294. London

BROWN, Thomas, C. PETERSON, George, L. *An Enquiry Into the Method of Paired Comparison: Reliability, Scaling, and Thurstone's Law of Comparative Judgment*. United States Department of Agriculture [online]. 2009 [citováno dne 2017-30-12]. Dostupné z: https://www.fs.fed.us/rm/pubs/rmrs_gtr216.pdf

ČERVENKA, Jan. *Preference prezidentských kandidátů v prosinci 2017*. Tisková zpráva CVVM [online]. 2017. [Citováno dne 2018-21-3]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4478/f9/pv171222.pdf

ČSU. *Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 12.01. – 13.01.2018*

[online]. [Citováno dne 2018-04-06]. 2018 Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/prez2018/pe2?xjazyk=CZ>

ČSU. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech*

20.10. – 21.10.2017 [online]. 2017 [Citováno dne 2018-04-06]. Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

ČSU. *Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11.01. – 12.01.2013*

[online]. [Citováno dne 2018-04-06]. 2013 Dostupné z:

<https://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

ČTK. *SANEP: Prezidentská volba 1. kolo (leden 2018)*. Průzkum agentury SANEP

[online]. 2018 [citováno dne 2018-05-07] Dostupné z:

<http://www.sanep.cz/pruzkumy/prezidentske-volby-1-kolo-leden-2018-publikovano-8-1-2018/>

EDMONDSONE, Diane, R. *Likert scales: A history*. Charm 2005. University of South

Flora, USA [online]. 2005 [citováno dne 2017-30-12] Dostupné z:

<http://www.charmassociation.org/CHARM%20proceedings/CHARM%20article%20archive%20pdf%20format/Volume%2012%202005/127%20edmondson.pdf>

GALESIC, Mirta. BOSNJAK, Michael. Effects of Questionnaire Length on Participation

and Indicators of Response Quality in a Web Survey. *The Public Opinion Quarterly*, Vol.

73, No. 2, 2009.

GRIDGEMAN N. T. Pair Comparison, with and without Ties. *Biometrics*, Vol. 15, No. 3,

pp. 382-388. Published by: International Biometric Society [online]. 1959 [Citováno dne:

28-01-2018] Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2527742>

HERZMANN, Jan. KOMÁREK, Martin. *Zákulisní drama voleb, alchymie volebních průzkumů*. Práh 2013, Praha. ISBN: 978-80-7252-419-8

CHÁBOVÁ, Kristýna. Komparace metodických postupů předvolebních průzkumů agentur

CVVM, ppm Factup, median a STEM. *Naše společnost*, r. 11, č. 1. Sociologický ústav AV

ČR, v.v.i. Praha 2013. ISSN: 1214-438X

CHYLÍKOVÁ, Johana. *Předvolební výzkumy se nemýlily, sociologie ale věštit neumí*.

Sociální teorie[online]. 2013[Citováno dne 2018-02-03].Dostupné z:

<http://socialniteorie.cz/predvolebni-vyzkumy-se-nemylily-sociologie-ale-vestit-neumi/>

CHYLÍKOVÁ, Johana. *Občané k výzkumům: Tisíc respondentů je málo!* Sociální teorie [online]. 2013 [Citováno dne 2018-02-03]. Dostupné z: <http://socialniteorie.cz/obcane-k-vyzkumum-tisic-responentu-je-malo/>

JEŘÁBEK, Hynek. *Metody terénního výzkumu 1: Úvod do sociologického výzkumu*. Praha, Carolinum 1992

JOHNS, Rob. Likert items and scales. University of Strathclyde [online]. 2010 [citování dne 2017-30-12]. Dostupné z:

https://www.ukdataservice.ac.uk/media/262829/discover_likertfactsheet.pdf

KOUTNÍK, Ondřej. *Herzmann: Voličské jádro ANO se upevňuje. Na druhé straně se rozšiřuje skupina Babišových odpůrců*. Rozhovor s Herzmannem pro Lidové noviny. Lidovky, cz [online]. 2017 [citováno dne 2018-04-06] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/migracni-krize-muze-zvysit-volebni-ucast-tvrdi-sociolog-herzmann-10p-/zpravy-domov.aspx?c=A171006_182532_lide_ele

MEDIAN. KANTAR TNS. *Výzkum před prezidentskými volbami*. 4. Vlna [online]. 2018 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/Prezidenti_VLNA4_Prezentace_MEDIAN_TNS.pdf

MEDIAN. KANTAR TNS. *Výzkum před prezidentskými volbami*. 3. Vlna [online]. 2018 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/Prezidenti_VLNA3_Prezentace_MEDIAN_TNS.pdf

MEDIAN. KANTAR TNS. *Výzkum před prezidentskými volbami*. 2. Vlna [online]. 2018 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/2042788-prezidenti_vlna2_prezentace_median_tns_v09.pdf

MEDIAN. KANTAR TNS. *Výzkum před prezidentskými volbami*. [online]. 2017 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/2024227-pruzkum_prezidentske_volby.pdf

MEDIAN. *Prezidentská volba říjen 2017*. [online]. 2017 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné z: http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/11/MEDIAN_Prezidenti_4faze.pdf

MEDIAN. *Prezidentský panel: Vývoj volebních postojů a vnímání kandidátů v předvolebním týdnu*. [online]. 2018 [citováno dne 2018-02-12]. Dostupné z: http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/MEDIAN_PANEL_Prezidenti_VYVOJ_POSTUJU_V_TYDNU_VOLEB_v01.pdf

MEDIAN. *Prezidentský panel 2018 Odhad účasti a podpory kandidátů ve skupinách voličů*. [online]. 2018 [citováno dne 2018-02-20]. Dostupné

z:http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/MEDIAN_PANEL_Prezidenti_SKUPINY_VOLICU_v09.pdf

MILLER, Delbert, C. Handbook of research design and social measurement. David Mc. Company, New York 1964. Číslo: 64-10332

OLIVKOVÁ, Ivana. Aplikace metod vícekritériálního rozhodování při hodnocení kvality veřejné dopravy [online]. 2011 [Citováno dne 2017-31-12] Dostupné z: http://pernerscontacts.upce.cz/23_2011/Olivkova.pdf

PUNCH, Keith. Úspěšný návrh výzkumu. Vydání druhé. Přeložil Jan HENDL. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0980

RIKER, H, William. Vote Aggregation Methods [online]. 1982 [citováno dne 2018-26-] Dostupné z: <http://lorrie.cranor.org/pubs/diss/node4.html>

ŘEHÁK, Jan. Sociologická encyklopedie: metoda párového srovnání. Editováno 2017 [online]. 2017 [Citováno dne 2018-12-1]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Metoda_p%C3%A1rov%C3%A9ho_srovn%C3%A1n%C3%AD

ŘEHÁK, Jan. Ústní sdělení [2017-18-12].

SANEP. Prezidentské volby – leden. Průzkum agentury Sanep [online]. 2013 [citováno dne 2018-01-04] Dostupné z: <http://www.sanep.cz/pruzkumy/prezidentske-volby-leden-publikovano-7-1-2013/>

SCHENK, Juraj. HRABOVSKÁ, Anna. Škálovanie. Univerzita Komenského v Bratislavě. Bratislava 2010. ISBN: 978-80-223-2711-4

STEM. Rozhodování voličů o hlasování ve volbách. Zpráva z výzkumu [online]. 2013 [citováno dne 2017-12-29]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/rozhodovani-volicu-o-hlasovani-ve-volbach/>

STEM/MARK . Volební výzkumy. Zpráva z výzkumu [online]. 2017 [citováno dne 2017-12-29]. Dostupné z: <https://www.stemmark.cz/volebni-vyzkumy/>

STEM / MARK. *Miloše Zemana má šanci porazit ve druhém kole více kandidátů*. Zpráva z výzkumu [online]. 2018 [citováno dne 2018-04-12]<https://www.stemmark.cz/milose-zemana-ma-sanci-porazit-ve-druhem-kole-vice-kandidatu/>

TITTLE, Charles, R. HILL, Richard, J. Attitude Measurement and Prediction of Behavior: An Evaluation of Conditions and Measurement Techniques, American Sociological Association 1967. Vol. 30, No. 2), pp. 199-213. DOI: 10.2307/2786227, [online]. 1967 [citováno dne 2015-05-01] dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2786227>

White Paper č. 1. SCaC [online]. [citováno dne 2017-30-12]. Dostupné z: <http://scac.cz/white-paper-ke-stazeni/>

White Paper č.4 SCaC. [online]. [citováno dne 2017-30-12] Dostupné z <http://scac.cz/white-paper-ke-stazeni/>

Zákon č. 275/2012 Sb.§. 35, odstavec 8. ze dne 18. července 2012 o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky) [online]. 2012 [citováno dne 2018-05-02] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=275&r=2012>

Dataset 1. Šetření provedeno v termínu od 9. do 12. 1. 2018 dostupné na vyžádání ve společnosti SCaC: marketing@scac.cz

Dataset 2 Šetření provedeno v termínu od 15. – 25. 1. 2018 dostupné na vyžádání ve společnosti SCaC: marketing@scac.cz

Dataset 3 Šetření provedeno v termínu od 29.1. – 6.2. 2018 dostupné na vyžádání ve společnosti SCaC: marketing@scac.cz

Teze Diplomové práce

(Projekt diplomové práce)

Jméno: KRISTÝNA LIŠKOVÁ

Škola: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

Obor: Sociologie

Specializace: Aplikovaný výzkum a jeho metodologie

Předpokládaný název:

Využití metody párového srovnání ve volebním výzkumu

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc.

Úvodní vymezení

Tato diplomová práce bude zjišťovat, zda se metoda párového srovnání hodí pro předvídání volebního chování respondentů. V rámci práce provedu dotazníkové šetření, ve kterém se budu zaměřovat na metodu párového srovnání a porovnání jejích výsledků s výsledky volby vybraných respondentů. V práci popíšu předpoklady, tvorbu i průběh šetření, následně pak analýzy a výsledky provedeného výzkumu. Pro výpočty budu čerpat především z Bramleyho (2010), Schenka a Hradecké (2010). Předvolební šetření mapují politickou situaci v jeden okamžik – v tu chvíli, kdy se výzkum provádí. Šetření tedy přibližuje situaci, jak by volby dopadly, kdyby se konaly právě v ten daný moment (vyjma exit-pollu). V mezičase od provedení volebního výzkumu až po volbu samotnou má volič prostor pro změnu své volby a reálný výsledek voleb se může lišit od toho, který výzkumník dosáhne ve výzkumu.

Cíle a hypotézy

Cílem práce bude pomocí dat z provedeného výzkumu ověřit vhodnost a případnou využitelnost metody párového srovnání při předvolebních výzkumech.

Výzkumnou otázkou zde je, zda lze volební chování voličů predikovat pomocí techniky párového srovnání? Dále se zaměřím na predikci volebního jednání nerozhodnutých voličů nebo těch, kteří se rozhodují na poslední chvíli (méně než týden před volbami), rovněž, zda lze určit volební jednání těch voličů, kteří těsně před volbami změni svou volbu.

Alternativní hypotézou tedy bude, že metoda párového srovnání dokáže předpovědět výsledky voleb přesněji než metoda první volby, další alternativní hypotézy se budou věnovat predikci nerozhodnutých voličů a voličů měnící svou volbu.

Metody sběru dat

Jako výzkumný nástroj budu využívat standardizovaného dotazníku, dotazovat budu metodou CATI. První dotazování respondentů proběhne těsně před prvním kolem prezidentských voleb, druhé dotazování pak ve dvou týdnech mezi dvěma koly, třetí dodatečné dotazování pak proběhne po skončení druhého kola prezidentských voleb. Dotazováno bude minimálně 300 respondentů (aby data byla kompletní, je potřeba, aby se tito respondenti účastnili všech tří dotazníků). Metoda párového srovnání bude obsažena v prvním dotazníku, další dva dotazníky pak budou testovat, koho respondenti volili v prvním a ve druhém kole.

Získaná data následně budu analyzovat ve statistickém programu IBM SPSS.

Očekávaná zjištění

Z mého zkoumání očekávám, že odhalím vhodnost a náročnost použití metody párového srovnání při provádění předvolebních šetření, zároveň otestuji, zda je pro respondenty metoda srozumitelná a zda v ní dochází k relevantním výsledkům v porovnání se skutečnou volbou respondentů, zda je možné pomocí této techniky predikovat výsledky voleb tak, aby se výsledek co nejvíce blížil výsledku v reálné situaci.

Orientační zdroje:

BAILEY, Kenneth D. *Methods of social research*. 3rd ed. London: Collier Macmillan, The free press: 1987. ISBN 0-02-901450-6.

BRAMLEY, Tom. OATES, Tim. *Rank ordering and paired comparisons*. Cambridge 2010. Dostupné z: <http://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/125350-summary-of-rank-ordering-and-paired-comparisons-research.pdf> (citováno dne 2018-12-1)

BRAMLEY, T. (2007) In: P. Newton, J. Baird, H. Goldstein, H. Patrick, and P. Tymms (Eds.), *Techniques for monitoring the comparability of examination standards*, 246-294. London

BROWN, Thomas, C. PETERSON, George, L. *An Enquiry Into the Method of Paired Comparison: Reliability, Scaling, and Thurstone's Law of Comparative Judgment*. United States Department of Agriculture, 2009. Dostupné z: https://www.fs.fed.us/rm/pubs/rmrs_gtr216.pdf (citováno dne 2017-30-12)

Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. Vydání druhé. Přeložil Jan HENDL. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0980

SCHENK, Juraj. HRABOVSKÁ, Anna. *Škálovanie*. Univerzita Komenského v Bratislavě. Bratislava 2010. ISBN: 978-80-223-2711-4

Gridgeman N. T. Pair Comparison, with and without Ties. *Biometrics*, Vol. 15, No. 3 (Sep., 1959), pp. 382-388. Published by: International Biometric Society Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2527742> (Citováno: 28-01-2018)

JEŘÁBEK, Hynek. *Metody terénního výzkumu 1: Úvod do sociologického výzkumu*. Praha, Carolinum 1992

MILLER, Delbert, C. *Handbook of research design and social measurement*. David Mc. Company, New York 1964. Číslo: 64-10332

ŘEHÁK, Jan. *Sociologická encyklopedie: metoda párového srovnání*. Editováno 2017. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Metoda_p%C3%A1rov%C3%A9ho_srovn%C3%A1n%C3%AD

C3%AD (Citováno dne 2018-12-1)

LEBEDA, Tomáš, Lukáš LINEK a Klára VLACHOVÁ. Et al. Voliči a volby 2006

BELL, Martin. Questioning. In *The Philosophical Quarterly*, 1950. Vol. 25, No. 100 (Jul., 1975), pp. 193-212

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník 1

Příloha č. 2: Dotazník 2

Příloha č. 3: Dotazník 3

Příloha č. 4: Výsledek párového srovnání (tabulka)

Příloha č. 5: Celkový počet bodů za jednotlivé kandidáty (tabulka)

Příloha č. 6: Volba prvního kola (tabulka)

Příloha č. 7: Volba druhého kola (tabulka)

Příloha č. 8: Likertova škála (tabulka)

Příloha č. 9: Likertova škála (graf)

Příloha č. 10: Porovnání výsledků párového srovnání, reálného výsledku a deklarované volby za první kolo (tabulka)

Příloha

Příloha č. 1: Dotazník 1

Dobrý den, rádi bychom se Vás zeptali na to, co si myslíte o kandidátech v nadcházejících prezidentských volbách, první kolo se bude konat 12. a 13. ledna 2018 a přihlášených je celkem devět kandidátů.

ROTACE

Q1: Jaké tři dovednosti či vlastnosti by podle Vás měl prezident mít? Prosím zaškrtněte ty, které jsou pro Vás nejdůležitější:

1. Čestný
2. Nezkorumpovatelný
3. Zkušený v politice
4. Měl by mít kontakty v zahraniční politice
5. Proevropský
6. Nestranický
7. Zastávající tradiční hodnoty
8. Silná osobnost
9. Vzdělaný
10. Liberální
11. Patriot
12. Jiné:

Q2: Vypište prosím jména kandidátů, o kterých jste slyšeli (stačí uvést příjmení):

ROTACE KANDIDÁTŮ

Q3: Jak jste informováni o následujících kandidátech? Každému kandidátovi prosím přiřadte hodnotu 1 - 9, kdy 1=nejvíce informací; 9= nejméně informací; (každá hodnota může být použita jednou)
Zohledňujte zde prosím **pouze Vaši informovanost** o kandidátech, nikoli sympatie či možnost volby.

Mirek Topolánek	
Michal Horáček	
Pavel Fischer	
Jiří Hynek	
Petr Hannig	
Vratislav Kulhánek	
Miloš Zeman	
Marek Hilšer	
Jiří Drahoš	

FILTR – Q3: 5 KANDIDÁTŮ 10 PÁRŮ (1-5); ROTACE

Q4: Na každém řádku je dvojice kandidátů, vyberte prosím vždy jednoho z nich, o kterém si myslíte, že by lépe hájil Vaše zájmy.

Q41: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 1
- b. Kandidát 2

Q42: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 3

- b. Kandidát 1

Q43: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 5
b. Kandidát 3

Q44: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 4
b. Kandidát 1

Q45: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 2
b. Kandidát 3

Q46: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 2
b. Kandidát 4

Q47: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 3
b. Kandidát 4

Q49: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 5
b. Kandidát 3

Q410: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 1
b. Kandidát 5

Q48: Který z těchto dvou kandidátů by lépe hájil Vaše zájmy?

- a. Kandidát 4
b. Kandidát 5

ROTACE

Q5: Jak si myslíte, že by následující kandidáti dokázali hájit Vaše zájmy?

Prosím odpovězte na škále od 1 do 7, kdy 1=vůbec by nehájil mé zájmy; 7=rozhodně by hájil mé zájmy; 0=nemám informace/nevím

	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Mirek Topolánek	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Michal Horáček	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Pavel Fischer	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Jiří Hynek	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Petr Hannig	1 Vůbec by nehájil	2	3	4	5	6	7 Rozhodně	0 Nemám informac

	mé zájmy						by hájil mé zájmy	e/nevím
Vratislav Kulhánek	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Miloš Zeman	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Marek Hilšer	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím
Jiří Drahoš	1 Vůbec by nehájil mé zájmy	2	3	4	5	6	7 Rozhodně by hájil mé zájmy	0 Nemám informac e/nevím

Q6: Chystáte se k prezidentským volbám 2018?

1. Rozhodně ano (pokračujte na Q7)
2. Spíše ano (pokračujte na Q7)
3. spíše ne (pokračujte na Q9)
4. Rozhodně ne (pokračujte na Q9)
5. Nevím (pokračujte na Q9)

IF Q6=2; 3

Q7: Jste rozhodnut/a, koho budete volit? Rozhodněte na škále:

Ne, vůbec	1	2	3	4	5	Ano, absolutně

ROTACE

Q8: Pokud by se dnes konaly prezidentské volby, koho předpokládáte, že byste volil/a?

1. Michal Horáček
2. Mirek Topolánek
3. Vratislav Kulhánek
4. Marek Hilšer
5. Petr Hannig
6. Pavel Fischer
7. Miloš Zeman
8. Jiří Drahoš
9. Jiří Hynek

IF Q6=3; 4; 5; ROTACE

Q9: Pokud byste ale šel/šla k volbám, koho předpokládáte, že byste volil/a?

1. Michal Horáček
2. Mirek Topolánek
3. Vratislav Kulhánek
4. Marek Hilšer
5. Petr Hannig
6. Pavel Fischer
7. Miloš Zeman
8. Jiří Drahoš
9. Jiří Hynek

ROTACE

Q10: Kdybyste si mohl/a vybrat jednoho kandidáta, kterého byste z volby vyloučil/a, kdo by to byl?

1. Michal Horáček
2. Mirek Topolánek
3. Vratislav Kulhánek
4. Marek Hilšer
5. Petr Hannig
6. Pavel Fischer
7. Miloš Zeman
8. Jiří Drahoš
9. Jiří Hynek

S1 V říjnu 2017 proběhly parlamentní volby. Pokud jste se jich zúčastnil/a, kterou stranu jste volil/a?

- 1) ČSSD (Česká strana sociálně demokratická)
- 2) KDU-ČSL (Křesťansko-demokratické unie)
- 3) KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy)
- 4) ANO 2011
- 5) ODS (Občanská demokratická strana)
- 6) TOP 09
- 7) STAN (Starostové a Nezávislí)
- 8) Úsvit - Národní koalice
- 9) SPD (Svoboda a přímá demokracie)
- 10) Strana zelených
- 11) Česká pirátská strana
- 12) Strana svobodných občanů
- 13) Realisté
- 14) Jiná (SPECIFIKUJTE)
- 15) Nevolil/a jsem

S2: Jste:

1. Muž
2. Žena

S3: V jakém roce jste se narodil/a? Prosím, uveďte rok:

S4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

1. ZŠ
2. SOU (ukončené výučním listem)
3. SŠ (ukončena maturitou)
4. VOŠ
5. VŠ

S5: Jaká je velikost obce / města, kde žijete?

1. Do 1 999 obyvatel

2. 2 000 - 4 999 obyvatel
3. 5 000 - 19 999 obyvatel
4. 20 000 - 49 999 obyvatel
5. 50 000 - 99 999 obyvatel
6. 100 000 obyvatel a více

S6: V jakém kraji žijete?

1. Hlavní město Praha
2. Středočeský
3. Jihočeský
4. Plzeňský
5. Karlovarský
6. Ústecký
7. Liberecký
8. Královéhradecký
9. Pardubický
10. Vysočina
11. Jihomoravský
12. Olomoucký
13. Zlínský
14. Moravskoslezský

Příloha č. 2: Dotazník 2

Dobrý den, rádi bychom se Vás stručně zeptali na Vaše postoje k právě probíhajícím prezidentským volbám.

Q1: Volil/a jste v prvním kole prezidentských voleb? (kolo proběhlo 12. a 13. ledna 2018)

1. Ano
2. Ne (filtr na Q3)

Q2: Koho jste volil/a v prvním kole?

1. Mirek Topolánek
2. Michal Horáček
3. Pavel Fischer
4. Jiří Hynek
5. Petr Hannig
6. Vratislav Kulháněk
7. Miloš Zeman
8. Marek Hilšer
9. Jiří Drahoš

Q3: Půjdete k volbám druhého kola (Druhé kolo proběhne 26. a 27. ledna 2018)

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. spíše ne (Filtr na Q6)
4. Rozhodně ne (Filtr na Q6)
5. Nevím (Filtr na Q6)

Q4: Jste rozhodnut/a, koho budete ve druhém kole volit? Rozhodněte na škále:

Ne, vůbec	1	2	3	4	5	Ano, absolutně
-----------	---	---	---	---	---	-------------------

Q5: Koho plánujete volit?

1. Miloš Zeman
2. Jiří Drahoš
3. Nevím

If Q6=3,4,5

Q6: Pokud byste ale šel/šla k volbám, koho předpokládáte, že byste volil/a?

1. Miloš Zeman
2. Jiří Drahoš
3. Nevím

Příloha č. 3: Dotazník 3

Dobrý den, rádi bychom se Vás stručně zeptali na Vaše postoje k prezidentským volbám, které právě proběhly.

Q1: Volil/a jste ve druhém kole prezidentských voleb? (kolo proběhlo 26. a 27. ledna 2018)

1. Ano
2. Ne (filtr na Q3)

Q2: Koho jste volil/a ve druhém kole?

1. Miloš Zeman
2. Jiří Drahoš

Q3: Jak jste spokojen/a či nespokojen/a s výsledkem voleb?

Velmi spokojen/a	1	2	3	4	5	Velmi nespokojen/a
------------------	---	---	---	---	---	--------------------

Příloha č. 4: Výsledek párového srovnání (tabulka)

VÝSLEDKY PÁROVÉHO SROVNÁNÍ za celý soubor respondentů (%)						
	Topolánek	Horáček	Fischer	Zeman	Hilšer	Drahoš
Topolánek		28%	25%	41%	34%	26%
Horáček	72%		33%	47%	51%	32%
Fischer	75%	67%		49%	61%	50%
Zeman	59%	53%	51%		41%	43%
Hilšer	66%	49%	39%	59%		37%
Drahoš	74%	68%	50%	57%	63%	

Příloha č. 5: Celkový počet bodů za jednotlivé kandidáty (tabulka)

	Celkový počet bodů za jednotlivé kandidáty
Topolánek	0
Horáček	4
Fischer	7
Zeman	6
Hilšer	4
Drahoš	9

Příloha č. 6: Volba prvního kola (tabulka)

Koho VOLIL v 1. kole					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mirek Topolánek	13	3,3	3,3	3,3
	Michal Horáček	41	10,5	10,5	13,8
	Pavel Fischer	49	12,5	12,5	26,3
	Jiří Hynek	12	3,1	3,1	29,3
	Petr Hannig	5	1,3	1,3	30,6
	Vratislav Kulhánek	1	0,3	0,3	30,9
	Miloš Zeman	120	30,6	30,6	61,5
	Marek Hilšer	44	11,2	11,2	72,7
	Jiří Drahoš	107	27,3	27,3	100,0
	Total	392	100,0	100,0	

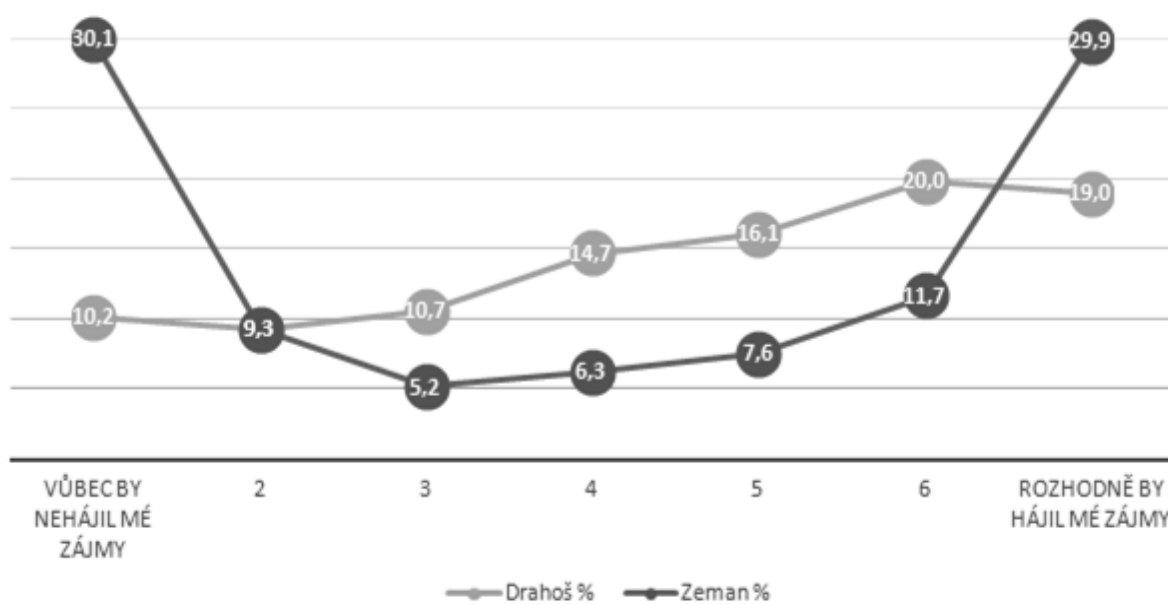
Příloha č. 7: Volba druhého kola (tabulka)

Koho jste volil/a v druhém kole?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Miloš Zeman	171	43,6	43,6	43,6
	Jiří Drahoš	221	56,4	56,4	100,0
	Total	392	100,0	100,0	

Příloha č. 8: Likertova škála (tabulka)

Statistics							
Hajil by zájmy:		Miloš Zeman	Michal Horáček	Mirek Topolánek	Marek Hilšer	Pavel Fischer	Jiří Drahoš
N	Valid	386	370	374	302	316	370
	Missing	6	22	18	90	76	22
Mean		4,04	4,00	3,34	4,02	4,14	4,59
Median		4,00	4,00	3,00	4,00	4,00	5,00
Mode		1	4	1	3	4	6 ^a

Příloha č. 9: Likertova škála (graf)

1. příloha č. 10. Porovnání výsledku porovně slovním, řečeno výsledku a

deklarované volby za první kolo (tabulka)

Pořadí	Párové srovnání	Reálná volba 1 .kolo	Deklarovaná volba 1. kolo
1	Drahoš	Zeman	Zeman
2	Fischer	Drahoš	Drahoš
3	Zeman	Fischer	Horáček
4	Horáček a Hilšer	Hilšer	Fischer
5	Topolánek	Horáček	Hilšer
6		Topolánek	Topolánek